

Sanni Mykkänen

**I FEEL BLUE – NEGATIIVISINA KOETTUJEN TUNTEIDEN VÄRIPALETIT
DISNEYN ANIMAATIOELOKUVISSA**

**I FEEL BLUE – NEGATIIVISINA KOETTUJEN TUNTEIDEN VÄRIPALETIT
DISNEYN ANIMAATIOELOKUVISSA**

Sanni Mykkänen
Opinnäytetyö
Kevät 2019
Viestinnän tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Viestinnän tutkinto-ohjelma, visuaalinen suunnittelu

Tekijä: Sanni Mykkänen

Opinnäytetyön nimi: I feel blue – Negatiivisina koettujen tunteiden väripaletit Disneyn animaatioelokuvissa

Työn ohjaaja: Tuukka Uusitalo

Työn valmistuslukukausi ja -vuosi: Kevät 2019

Sivumäärä: 57 + liite

Tutkielman aihe valikoitui kiinnostuksestani Disneyn animaatioelokuvaan sekä halustani oppia lisää väreistä ja niiden soveltamisesta.

Työn tavoitteena on tutkia negatiivisina koettujen tunteiden väripaletteja Disneyn elokuvissa vertaamalla vastaavtko elokuvien kyseessä olevien kohtausten värit perinteisesti esimerkiksi surullisina pidettyjä värejä sekä värien mahdollista symboliikkaa kyseisissä kohtauksissa. Tavoitteena on kehittää omaa osaamistani värien käytössä ja ymmärtämisessä.

Tutkin myös, rajoittavatko varhaiset elokuvausmenetelmät värien käyttöä ja ovatko mahdolliset rajoitukset jopa määrittäneet väriskaaloja nykypäivän animaatioihin.

Työn materiaaleina käytän useita Disneyn klassikkoanimaatioelokuvia, niihin liittyvää kirjallisuutta, sekä väriopin ja tunteiden tulkintaan liittyvää kirjallisuutta, artikkeleita sekä englannin kielisiä tutkimuksia aiheista.

Toteutin tutkielman osana kyselyn, jossa tutkin millaisia tunteita yksilö yhdistää tiettyihin väreihin.

Tutkimuksen pohjalta johtopäätöksenä voidaan todeta, että usein väri-tunneassosiaatiot eivät pidä kokonaan paikkaansa. Näiden lisäksi tulee ottaa huomioon elokuvan miljöö sekä muut väriin mahdollisesti vaikuttavat seikat, kuten sää, animaattorin kädenjälki sekä ohjaajan näkemys.

Avainsanat: väri, tunnetila, Walt Disney, värioppi, animaatio, väriteoria

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Communication, Option of Visual Communication

Author: Sanni Mykkänen

Title of thesis: I feel blue – Color ranges of emotions experienced in negative in Disney animation films

Supervisor: Tuukka Uusitalo

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2019 Number of pages: 57 + attachment

The idea for the topic of this thesis came from my lifetime long interest to Disney animations and from my desire to learn more about colors and how to use them.

The goal of this thesis is to investigate if the color ranges of emotions experienced in negative in Disney animations match the for example sad colors and the possible symbolism of the colors in said scenes.

I also research if early screen processes have limited the usage of the colors and are said restrictions even defined the color scales in present animations.

As materials of this thesis I will use several Disney animation classics, alongside with literature of color theory, literature of emotions, articles and studies about color emotion responses.

As part of the thesis, I conducted a study in which I explored the emotions that an individual combines with certain colors.

Based on the study, it can be concluded that color-emotion associations are often not true. In addition to these, the film's milieu must be considered, as well as other factors that may affect the color, such as weather, the animator's handprint, and the director's vision.

Keywords: color, colour, emotion response, Walt Disney, color theory, colour theory

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	WALT DISNEY	7
2.1	Uran alkuvaiheet.....	7
2.2	The Walt Disney Company	7
2.3	Walt Disney klassikot.....	8
3	ELOKUVAN VÄRITEKNIIKAT	10
3.1	Kinemacolor	10
3.2	Technicolor.....	10
3.3	Technirama	14
3.4	Elokvien väritekniikat nykyään.....	14
4	VÄRIT JA TUNTEET	16
5	TUNNE VÄRI -TUTKIMUS.....	18
6	TUTKIMUSTULOKSET WALT DISNEYN ANIMAATIOISSA.....	32
6.1	Suru	32
4.1	Viha.....	39
4.1	Pelko	46
7	POHDINTA.....	51
	LÄHTEET	53
	TUTKIMUSAINEISTO.....	57

1 JOHDANTO

Ideani tutkielmaan lähti aluksi silkasta mielenkiinnosta. Katsoessani Walt Disneyn klassikkoelokuvaa *Notre Damen kellonsoittaja* kiinnitin huomiota erityisesti kohtauksiin, joissa oli käytetty voimakkaita värejä. Hetken asiaa pohdittuani huomasin, että värit liittyvät selkeästi suuriin tunteisiin. Tämä ei tule yllätyksenä kenellekään, joka mitään värien käytöstä tai animaatioista ymmärtää, mutta se sai minut pohtimaan: käytetäänkö esimerkiksi vihaa kuvaavissa kohtauksissa aina punaista väriä? Jos, miksi? Tuleeko punaisesta väristä suoraan mieleen viha tai sinisestä suru? Sataako surullisissa kohtauksissa aina vettä?

Valitsin nimenomaan Walt Disneyn klassikkoelokuvia, sillä olen viettänyt lapsuuteni katsomalla kirjaimellisesti vähintään yhden klassikon viikossa. Halusin myös tietää, vaikuttivatko varhaiset elokuvien väritekniikat värien käyttöön tai oliko esimerkiksi pelottava efekti yhtä voimakas, vaikkei käytössä ollut yhtä intensiivistä väriskaalaa kuin esimerkiksi nyt 2010-luvulla. Pelkkä elokuvien väritekniikka ei sanana kerro mitään, joten käyn myöhemmin lyhyesti läpi, mitä tekniikka käytännössä tarkoittaa.

Vietin edellisvuoteni tehden oppimispeliä tunneälystä ja tunnetaitojen tunnistamisesta esikouluikäisille lapsille. Oli siis mielenkiintoista nähdä, olimmeko jopa vahingossa soveltaneet samoja - suurilta osin kirjoittamattomia sääntöjä - pelin kohtauksiin ja värimaailmoihin. Koska aiheena on nimenomaan negatiivisina pidetyt tunteiden väriskaalat Disneyn animaatioelokuvissa, koin tarpeelliseksi myös avata, mitä esimerkiksi suru tai viha ovat ja miten ne ilmenevät. Tunteet ja värit ovat siinä mielessä haastavia tutkittavia, että ne ovat joka tapauksessa subjektiivisia asioita. Jokainen tuntee ja näkee eri tavalla.

Toteutin tutkielman osana lyhyen tutkimuksen siitä, mihin tunteisiin suuri osa ihmisistä yhdistää tiettyjä tunteita. Huomioitavaa tutkimuksessa on myös, että kohtauksissa esiintyvät tunteet on analysoitu nimenomaan kyseisessä kohtauksessa olevan hahmon perspektiivistä.

2 WALT DISNEY

2.1 Uran alkuvaiheet

Walter Elias Disney syntyi 5.12.1901. Walt aloitti uransa sarjakuvapiirtäjänä McKinleyn lukion kampuslehdessä 1918. Vain vuotta myöhemmin palattuaan 10 kuukauden komennolta Ranskasta Walt sai töitä Pesmen-Rubin Commercial Art Studiolta. Työ sisälsi mainosten ja kirjepapereiden suunnittelua käsin sekä viikottaisen Newman teatterin ohjelman suunnittelun. Työssään Pesmen-Rubin Commercial Art Studiolla Disney ystävästyi Ub Iwerksin kanssa ja saatuaan potkut he perustivat oman Iwerks-Disney Commercial Artists-yhtiön. Kumppanuus ei tosin kestänyt kuukautta kauempaa, sillä molemmat saivat töitä Kansas City Slide Companystä. Yhtiö oli ensimmäisiä, jotka hyödynsivät animaatioita mainonnassa. Animaatiot olivat jäykkiä eivätkä tyydyttäneet Waltia, mikä sai hänet kiinnostumaan niiden kehittämisestä. (Thomas 1991, 9–12.)

Melko pian vuonna 1927 Disney keksi jänishahmo Oswaldin, josta povattiin suurta hittiä. Kävi kuitenkin ilmi, että silloisen työnantajan Universal Picturesin johtaja Charles Mintz oli kirjoittanut sopimukset muiden animaattoreiden kanssa, tarkoituksenaan jättää Disney sopimuksen ulkopuolelle ja viedä samalla Oswaldin käyttöoikeudet. Tässä hän myös onnistui. Vain Ub Iwerks pysyi Disneylle lojaalina. Mikki Hiiri syntyi Disneyn ja Iwerksin kynästä, muokattuna Oswaldista.

Vuonna 1928 julkaistu *Steamboat Willie* teki Disneystä ja Mikki Hiirestä tunnetun ympäri maailmaa ja aloitti ajanjakson, jota yleisesti kutsutaan animaation kultaiseksi ajanjaksoksi. (Disney Wikia 2019, viitattu: 10.3.2019.) Se oli myös maailman ensimmäinen piirretty, joka yhdisti kuvan ja äänen. Kriitikot pitivät animaation ja äänen yhdistämisen kekseliäisyydestä sekä Mikin persoonallisuudesta. Disneyn animaatiostudio on vakiinnuttanut nimensä animaation ja elokuvien historiassa. (Smith & Clark 1999, 24.)

2.2 The Walt Disney Company

Disney käytännössä määrittä animaatioelokuvat ja toteutti niitä taloudellisista riskeistä välittämättä. Suoritus on itsessään uskomaton, mutta vielä uskomattomamman siitä tekee se, että läpimurto tapahtui Hollywoodin suurten studioiden kulta-ajalla, jolloin jokaisella filmiyhtiöllä oli omat

teatterinsa, joissa esitettiin vain kyseisen yhtiön elokuvia. Walt Disney Productions oli ainoa, joka sai yhtiöt kilpailemaan levitysoikeuksista. (Lehtinen 2013, 51.) Nykyään The Walt Disney Company, tunnettu myös nimillä Walt Disney tai pelkkä Disney, on amerikkalainen kansainvälinen monialayritys, jonka pääkonttori sijaitsee yhä Burbankissa Kaliforniassa. The Walt Disney Studio tunnetaan parhaiten filmistudiostaan, The Walt Disney Motion Pictures Groupista, sekä Disneyland-huvipuistoistaan, jotka sijaitsevat Kaliforniassa, Floridassa, Tokiossa, Pariisissa sekä Hongkongissa. Yhtiö on yksi maailman parhaiten tunnetuista studioista. Lisäksi Disney omistaa ABC Broadcast Television Networkin sekä kaapelitelevisiokanavia, kuten Disney Channel ja ESPN. Vuonna 2009 Disney osti myös Marvel-studiot ja sai näin oikeudet Marvel-studion supersankaritarinoin. Vuonna 2012 Disney lunasti myös Lucasfilms-studion, laajentaen imperiumiaan muun muassa Tähtien Sota-elokuviin. (Disney Wikia 2019, viitattu 10.3.2019.)

Elokuussa 2017 Disney julkaisi tiedotteen oman suoratoistopalvelukanavansa avaamisesta marraskuussa 2019. Disney+ tulee sisältämään sisältöä Disneyn omistamilta suurilta kanavilta ja yhtiöiltä kuten Walt Disney Pictures, Walt Disney Animation Studios, Pixar, Marvel Studios, Lucasfilm, 20th Century Fox sekä National Geographic. Disney omistaa suoratoistopalvelu-Hulusta merkittävän osuuden, ja Disney+ tulee toimimaan Hulun ohella. (Hayward & St Leger 2019, viitattu 29.4.2019.)

2.3 Walt Disneyn klassikot

Walt Disney Company aloitti animaatioiden numeroimisen 1980-luvulla. Kun numerointi alkoi, aikaisemmat kokopitkät animaatiot tunnettiin nimellä "Disneyn virallinen kaanon. Osa filmihistorioitsijoista sekä faneista viittaa kaanoniin myös "klassikoina".

Disneyn virallisella kaanonilla tarkoitetaan Walt Disney Animation Studiosin tuottamia animaatioita vuodesta 1937 lähtien. Suurin osa kaanoniin sisältyvistä elokuvista on originaaleja, mutta klassikot sisältävät myös muutaman jatko-osan. (Animaatiot *Kolme caballeroa*, *Bernand & Bianca Australiassa*, *Fantasia 2000*, *Nalle Puh*, *Räyhä-Ralph valloittaa internetin*, sekä *Frozen II*.) (Disney Wikia. 2019, viitattu: 10.3.2019.) Animaatiot on tuottanut Walt Disney Animation Studios, joka tunnettiin nimellä Walt Disney Productions vuoteen 1986, sekä Walt Disney Feature Animation vuosina 1986—2006.

Walt Disneyn ensimmäinen kokopitkä animaatio, *Lumikki ja seitsemän kääpiötä*, sai suuren gaalaensi-illan Hollywoodissa 21.12.1937. Heti ensi-illan jälkeen oli selvää, että Lumikista tulisi suuri menestys. Lumikki oli myös ensimmäinen elokuva, jolle tuotettiin oma soundtrack ja suunniteltiin oma oheistuotebrändi. (Smith & Clark 1999, 42–44.) Lumikin tuottaminen oli maksanut hyllyssä 1,5 miljoonaa dollaria, ja ensimmäisen teatteriesityskierroksen jälkeen elokuva tuotti hurjat 8,5 miljoonaa dollaria (Tieman 2003, 23).

Vuonna 2019 Disneyn viralliseen kaanoniin kuuluu 58 elokuvaa. Käytän tutkimuksessa nimenomaan Disneyn klassikoelokuvia enkä jatko-osia tai tv-sarjoja. Jätän pois myös Disneyn alaisuudessa toimivan Pixar-yhtiön 3D-elokuvat.

3 ELOKUVIEN VÄRITEKNIIKAT

Elokuvien väritekniikat tarkoittavat erilaisia tekniikoita värien tuottamiseen elokuvaan tai animaatioihin. Varhaisimmat väritekniikat olivat ortokromaattisia eli kuvattiin filmille, joka oli herkkä kaikille muille aallonpituuksille, paitsi punaiselle ja oranssille. Kaikkien kolmen spektrialueen tallentaminen vaati, että kalvo olisi edes hieman pankromaattinen, joka on herkkä kaikille spektrin väreille. Käsini väritettyjä filmejä esiintyi jo 1890-luvulla.

1900-luvun alussa käytettiin filmien sävytystä käsini, jolloin filmiin saatiin yksivärinen sävy. Vuosien 1900 ja 1935 välillä keksittiin tusinoittain uusia luonnollisen värin elokuvausmenetelmiä, joskin vain muutamat niistä olivat menestyksekkäitä. (American Wide Screen Museum 2003, viitattu 10.3.2019)

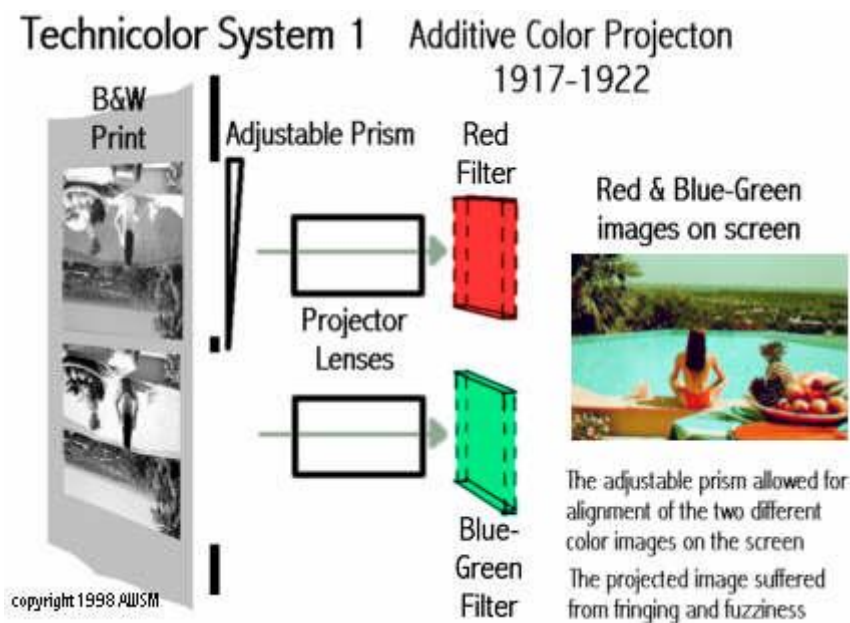
3.1 Kinemacolor

Kinemacolor oli varhainen väritekniikka, joka toimi vaihtamalla vihreitä ja punaisia värisuodattimia kameran edessä olevaan sulkimeen sekä projektorin eteen. Väritekniikkaa käytettiin vuosina 1908—1915. Vihreän ja punaisen levyjen erot aiheuttivat värillisiä reunoja, jotka näkyivät, kun esineet tai kohtaukset liikkuvat. Charles Urbanin rahoittamat kolmiväritiedot, joita käyttivät Kinemacolorin edeltäjät Frederick Marshall Lee sekä Edward Raymond Turner, osoittautuivat epäkäytännöllisiksi. Sekä kameroita että projektoreita ei ollut kehitetty näin suurille kuvataajuuksille. Vähennys kahteen väriin ei kuitenkaan toistanut koko värispektriä. Kaksivärinen prosessi ei voinut toistaa sinisiä tai violetteja sävyjä ja valkoisilla oli usein kellertävä sävy. (Flueckiger 2012, viitattu 15.3.2019.)

3.2 Technicolor

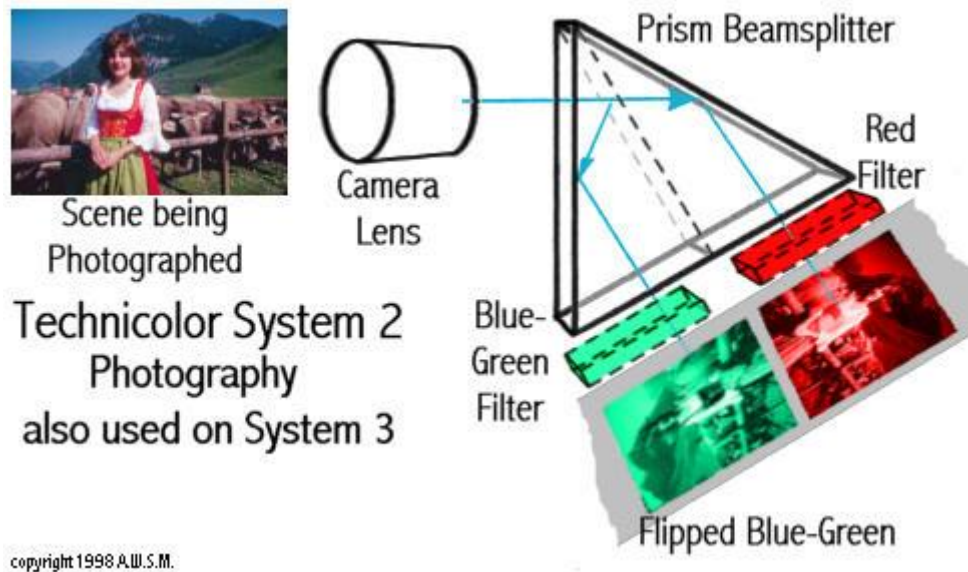
Technicolor on väritekniikka, jonka ensimmäinen versio julkaistiin 1916, ja se on sen jälkeen päivittynyt useilla versioilla vuosikymmenien ajan (American Wide Screen Museum 2003, viitattu 10.3.2019).

Technicolorin ensimmäinen väritekniikka erosi Kinemacolorista kahdella merkittävällä tavalla. Uusi väritekniikka nauhoitti punaista ja sinivihreää kuvaa yhtä aikaa käyttäen yhtä linssiä, prismaa sekä värifilttereitä ja tallensi kuvat toistensa päällä. Tämä ei vaatinut pyörivää väripyörää tai erillisiä projektoreita tai kameroita. Esityskopio oli mustavalkoinen ja se meni Technicolor-projektorin läpi kahden syväterävyyden ja väriinssin lisätessä värin. (The American WideScreen Museum 2003, Viitattu 15.3.2019.) Kuvassa 1 esitellään Technicolorin ensimmäisen väriproessin toimintaperiaate.

KUVA 1. Technicolorin ensimmäisen väriproessin toimintaperiaate (American Wide Screen museum 2003, viitattu 15.3.2019.)

Technicolor Corporationin perusti Kalmus, Cornstock & Wescott -yhtiö vuonna 1915. Heidän ensimmäinen menetelmänsä, Technicolor järjestelmä 1, oli floppi, sillä projektorin pyörittäjän mukaan prisma oli mahdotonta kohdistaa oikein ja saada värit toistumaan oikein. Usein prisma oli aseteltu väärin ja näyttelijät toistuivat vihreänä tai punaisena. (American Wide Screen museum 2003, viitattu 15.3.2019.) Kuvassa 2 Technicolorin kaksivaiheisen prosessin toimintaperiaate.

KUVA 2. Technicolorin kaksivaiheisen prosessin toimintaperiaate (American Wide Screen Museum 2003, Viitattu 15.3.2019.)

1920-luvulla Technicolor kehitti kaksivaiheisen prosessin, jota oli käytetty menestyksekkäästi elokuvissa, esimerkiksi Douglas Fairbanksin *The Black Piratessa* vuonna 1926 (Thomas 1991, 45). Vaikka kameran operointi ja sen tuottama negatiivifilmi poikkesivat merkittävästi ensimmäisestä järjestelmästä, todella erottuvan siitä teki väriprosessi, joka käytti päävärejä. Lisäjärjestelmät käyttivät mustavalkokuvaa heijastettuna värisuodattimen läpi, jolloin suodattimien imemä valo hävisi. Subtraktiiviset järjestelmät toivat kuitenkin värin itse kuvaan ilman, että ne tarvitsivat hyödyttömiä suodattimia. Tällainen projektori myös toisti värin hieman tarkemmin. (The American Widescreen Museum 2003, viitattu 15.3.2019.) Prosessi oli kuitenkin liian kallis eikä vielä toistanut värejä oikein. (Thomas 1991, 45)

Kolmivärimenetelmä käytti kaksivärimenetelmän teknologiaa, mutta hyvin eri tavalla. Kamera oli samanlainen, mutta sen sijaan, että se tuottaisi päällekkäisiä negatiiveja, jotka tuottivat värjättyjä matriiseja, matriisit muodostettiin optisesti kamerasta negatiiveiksi ja niitä käytettiin muiden esityskopioiden tekemiseen. Uusi prosessi käytti matriiseja värin siirtämiseksi erityisesti valmistettuun kirkkaaseen kalvoon. Väriaineen siirtoprosessia pidettiin urauurtavana ja Technicolorin tuotanto kasvoi merkittävästi vuodesta 1928 vuoteen 1930. (American Wide Screen Museum 2003, viitattu 15.3.2019.)

Thomasin mukaan saavuttaakseen sen, mitä Disney hahmotteli animaation olevan, Disney tarvitsi värejä ja ohjeisti teknikkonsa tekemään kokeita filmille, mutta mikään ei tuntunut toimivan. Ainoa

mahdollinen tapa oli käyttää sävytystä suoraan filmille, esimerkiksi sinistä yökohtauksiin tai punaista suuriin tuliin. Ensimmäiset yritykset osoittautuivat kalliiksi ja epäkäytännöllisiksi (Thomas 1991, 45). Lehtisen mukaan kirjapainoista tutut värit magenta, syaani sekä keltainen hallitsivat kolmivärimenetelmää jo 1930-luvun vaihteessa (Lehtinen 2013, 66).

Walt Disney liittyi Technicoloriin vasta vuosia myöhemmin. Vuonna 1932 Herbert Kalmus, yksi Technicolorin perustajista, lähestyi Disneytä. Technicolor oli tuottanut uuden kolmivärimenetelmän. Tavallisen punaisen, sinisen ja vihreän sijaan se pystyi toistamaan sinistä ja vihreää yhtä aikaa. Kalmus tarjosi Disneylle uutta järjestelmää, jonka Disney hyväksyi. *Flowers and Trees*, lyhytanimaatio *Hassunkuriset Sinfoniat* -sarjassa, oli lähes valmis, mutta Disney vaati animaation uudelleentekemistä käyttäen Technicolorin kolmivärimenetelmää. Useat animaattorit olivat tätä vastaan ja pitivät värien käyttönä turhana rahareikänä. Tästä huolimatta *Flowers and Trees* oli suuri menestys ja vauhditti Technicolorin suosiota muissa yhtiöissä. (Clark 2013, viitattu 15.3.2019.) Disney neuvotteli kahden vuoden yksinoikeuden käyttää kolmivärimenetelmää animaatioissa, täten kieltäen muiden animaatiostudioiden hyötymisen Technicolorista.

Värien käyttö animaatioissa toi kuitenkin uusia haasteita. Aikaisemmin musta hahmo vaaleaa taustaa vasten oli helppo erottaa. Technicolorin aikaan oli tavallista värittää hahmot kirkaasti ja käyttää taustoihin harmaan eri sävyjä. (Thomas. 1991. 45.) Technicolorin käyttö vaati kuitenkin omanlaisensa kameran, joita yhtiö ei itse tuottanut vaan vuokrasi ne ulkoisilta firmoilta. Technicolorin ja Eastman Kodakin kehittyessä 1950-luvulla värien tuottaminen suoraan filmille helpottui ja tämän myötä maksoi vähemmän.

3.3 Technirama

Technirama oli Technicolorin panostus laajakuvamarkkinoille kolmivärimenetelmän kuoleman jälkeen. Technirama erosi aikaisemmista sillä, että filmiä ajettiin pystysuoran sijasta vaakasuorassa. Tämän ansiosta kuva toistui laajemmin ja salli suuremman filmikehyksen. (George Eastman Museum 2019, viitattu 15.3.2019.)

Värifilmin, kuusiraitaisen äänen sekä uuden 70 millimetrin laajakangaskoon yhdistämisen vuoksi *Prinsessa Ruusunen* julkaiseminen venyi vuodesta 1956 vuoteen 1959. Disneyn Ub Iwerks sovelsi Techniraman vaatiman prosessin elokuvista animaatioon. Laajakangas vaati suuria muutoksia

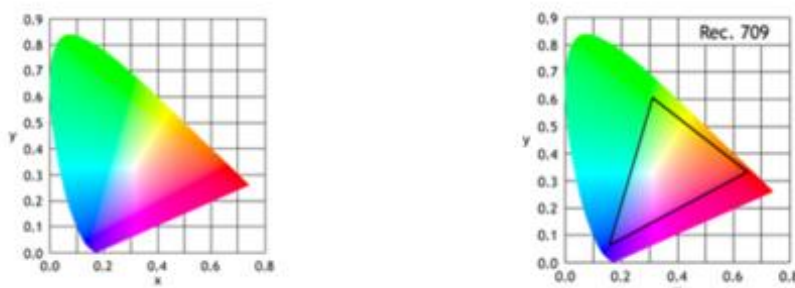
animaattoreiden sekä taiteilijoiden työvälineisiin ja työskentelytapoihin. Esimerkiksi piirtopöydät oli suunniteltava uudestaan ja niihin oli kiinnitettävä Eywind Earlen luomia suurennettuja panoraamakohtauksia. (Tieman 2003, 37)

Ub Iwerks tuli mullistaneeksi koko animaatiobisneksen leikkiessään Xeroxin kopiokoneella ja saatuaan sen kopioimaan piirroksen muovikalvolle. Animaattorit saattoivat kopioida piirustuksensa napin painalluksella ja näin jättää kokonaisen työvaiheen pois. Disneyn pioneeri työ käyttäen kopiokonetta, *101 dalmatialaista*, valmistui ennätysajassa. 99 koiranpennun animoiminen käsin olisi vienyt vuosia kauemmin. (Lehtinen 2013, 100)

3.4 Elokvien väritekniikat nykyään

Eastman Kodakin väriilmiprosessi Eastmancolor oli Technicolorin suurin kilpailija omalla laajakuvaisella Cinemascope-formaatillaan. 1950-luvun lopulla suurin osa Hollywoodin tuotannoista kuvattiin värillisinä. Nykyään kuvaaminen digitaalisiin formaatteihin on lähes syrjäyttänyt värielokuvaprosessit. (McKittrick 2019, viitattu 15.3.2019.)

Koska nykyään pelejä, elokuvia tai animaatioita katsotaan television lisäksi esimerkiksi käyttämällä tietokonetta tai puhelinta, Technicolor kehitti yhdessä Portrait Displayn kanssa Technicolor Color Certificated -ohjelman. Ohjelman tarkoituksena on sisällyttää sama RGB-väriavaruus jokaiseen laitteeseen, jolloin värit toistuvat joka laitteessa samalla tavalla. (Technicolor 2016, viitattu 12.4.2019.)

KUVA 3. Vasemmalla CIE 1931 -diagrammi näyttää kaikki ihmissilmällä havaittavat värit. Diagrammi on luotu vuonna 1931. Oikealla REC.709 -väriavaruus toistaa mustan kolmion sisällä olevat värit. (Technicolor 2016, viitattu 12.4.2019.)

REC.709 on standardi, jotta kaikki laitteet niin sanotusti ”ymmärtävät toisiaan”, kun on kyseessä teräväpiirtovideo. REC.709 (tai HDTV) määrittelee kehysnopeudet ja värit.

REC.709 ja sRGB jakavat samat ensisijaiset värit, mutta niillä on erilaisia siirtofunktioita. REC.709 vakiinnutti teräväpiirtotelevisioon 16:9 kuvasuhteen. REC.709:n ensimmäinen painos hyväksyttiin jo vuonna 1990. (Technicolor 2016, viitattu 12.4.2019.)

Uudet HD-televisiot toistavat väriavaruutta REC.2020, joka toistaa entistä laajempaa väriskaalaa. Se julkaistiin vuonna 2012 ja on kehittynyt sittemmin useilla uusilla versioilla. Uudet väriavaruudet toistavat laajemman väriskaalan lisäksi esimerkiksi laajempaa resoluutiota sekä syvempää gammaa.

4 VÄRIT JA TUNTEET

Tiedetään, että värit voivat vaikuttaa ihmisen tunteisiin tai tuntemuksiin, niin että jotkin värit tekevät toisista iloisia ja toisista surullisia. Värien ja värien liittyminen tunteisiin on kuitenkin erityisen hankala tutkittava, sillä siihen voivat vaikuttaa iän ja sukupuolen lisäksi esimerkiksi kansallisuus tai koulutus. (Billger, Gao, Guan, Hansuebsai, Kajiwara, Lis, Sato, Scatzo, Valldeperas & Xin 2007, viitattu 1.4.2019.) Lisäksi ihmisillä on pienestä pitäen vahvoja emotionaalisia yhdisteitä väreihin, joita he itse määrittävät (Boyatzis & Varghese 2010). Tiedetään myös, että jokainen ihminen näkee värit eri tavalla. Värit ovat paljon muutakin kuin pelkkä optinen ilmiö. Jokaisella värillä on oma merkitys ja omanlaisensa vaikutus yksilöihin. Tämän takia värien psykologia ja semiotiikka on olennainen väline markkinoinnissa. Perry Nodelman kirjoittaa kirjassaan *Words About Pictures: The narrative art of children's picture books*, ettei värien tulkinta ole yksiselitteistä: värit ovat kulttuurisidonnaisia ja niiden merkitykset riippuvat kulttuurisidonnaisuuden lisäksi yksilön kokemuksista ja näkemyksistä (Nodelman. 1988. 60).

Barghin mukaan ihmiset ovat hyvin nuoresta lähtien jatkuvasti alttiina suorille ja epäsuorille väri-emotionaalisille pareille tietoisuuden ja käyttäytymisen ulkopuolella (Bargh 2009, viitattu 1.4.2019). Toisin sanoen väreihin liittyvät tunteet alkavat muodostua jo syntymän jälkeen. Värit vaikuttavat ihmisiin positiivisesti tai negatiivisesti, halusimme sitä tai emme. Myös värisymboliikka sekä jokaisen yksilölliset värimieltymykset ovat tärkeitä psykologian kysymyksiä. Ittenin mukaan väriestetiikkaa voidaan lähestyä kolmesta näkökulmasta: optis-aistillisesti (vaikutelma, impressio), tunteenomaisesti (ilmaisuu, ekspressio) tai älyllis-symbolisesti (rakenne, konstruktio). (Itten 1998, 13.)

Värien yhteyttä ihmismieleen on tutkittu vuosia. Useimmat tutkijat uskovat, että värit vaikuttavat tunteilla reagoimisen lisäksi myös hyvinvointiin ja mielentilaan. Tutkimusten mukaan värit näkemisen sijaan tunnetaan. (Hintsanen 2007, viitattu 17.3.2019.) Tunteet ohjailevat ihmisen toimintaa. Tunteita voi kokea positiivisina tai negatiivisina, mutta niitä ei suoraan voida arvottaa tai jaotella. Mikään tunne ei myöskään ole oikea tai väärä. (Opetushallitus 2013, viitattu 15.3.2019.) Yksinkertaisimmillaan väriä voidaan käyttää huomion herättäjänä. Esimerkiksi mustavalkoiseen lisätty värikäs kohde erottuu helposti (Hatva 1993, 106).

Yleinen mielipide on, että jokaisella värillä on oma merkityksensä. Kirkkaat, kromaattisemmat ja lämpimät värit tuovat mieleen positiiviset ajatukset, kun taas tummat ja viileät sävyt tuovat mieleen negatiiviset. Kirkkaampia ja kromaattisempia värejä pidettiin yleisesti miellyttävinä, tummempia kromaattisia värejä pidettiin herättävinä ja tummia ja kyläisiä värejä ajatellaan hallitsevampina. (Althaus, Dael, Dan-Glauser & Mohr 2018, viitattu 17.3.2019.) Useimmiten värien vaaleat sävyt kuvaavat elämän valoisia puolia ja tummat värit symboloivat tummia ja kielteisiä tunteita (Itten 1998, 88).

5 TUNNE VÄRI -TUTKIMUS

Toteutin tutkimuksen käyttämällä Google Forms -työkalua (liite 1). Jaoin linkin tutkimukseeni henkilökohtaisella Facebook-tililläni omalla seinälläni sekä useissa ryhmissä. Mainostin tutkimusta myös kasvokkain. Tutkimuksen tarkoitus on kartoittaa yleisiä väri-tunneassosiaatioita, jos semmoisia on. Tarkastelen itse tuloksia länsimaisen värikulttuurin pohjalta. Esimerkiksi musta väri nähdään länsimaisessa kulttuurissa niin sanottuna hautajaisvärinä, kun itämaisessä kulttuurissa vastaava väri on usein valkoinen.

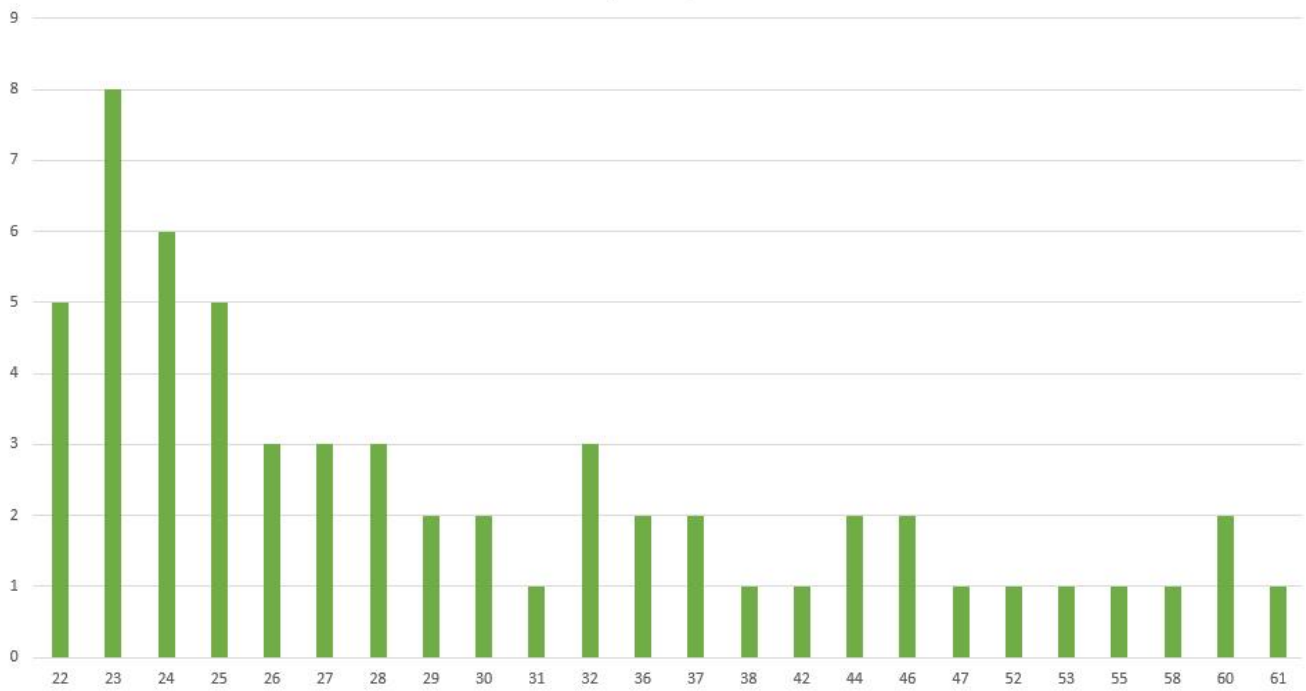
Määritin 12 väriä sekä 8 tunnetta. Jokaisen värin kohdalla listasin edellä mainitut tunteet, joista tutkimukseen osallistuvat valitsivat mielestään väriin sopivat. Värit olivat harmaa, musta, valkea, ruskea, keltainen, punainen, tummansininen, vaaleansininen, vihreä, pinkki, violetti sekä oranssi. Tunteina olivat ilo, suru, viha, pelko, kateus, inho, rauhallisuus sekä yllättyneisyys. Vastaajilla oli myös mahdollisuus kertoa, jos väri kuvasi muuta kuin mainittuja tunteita. En tutkimuksessa määritellyt sen tarkemmin, mitkä henkilökohtaisesti koen tunteiksi, vaan käytin tutkimuksessa ilmenneitä sanoja sellaisenaan.

En myöskään lisännyt tiettyjä tunteita tiettyihin väreihin, vaikka ne olisivatkin ehkä voineet olla ilmeisiä. Esimerkiksi pinkki väri yleensä tuo mieleen rakkauden tai rakastumisen, mutta halusin sisällyttää kaikkiin väreihin samat vaihtoehdot. Oli myös mielenkiintoista nähdä, lisäävätkö vastaajat omana vaihtoehtonaan näitä niin sanotusti selviä vaihtoehtoja. Yhdistin taulukkoihin myös vastaajien lisäämiä selvästi samaa tarkoittavia sanoja yhdeksi. Esimerkiksi "alakulo" ja "alakuloisuus" jne.

Mielenkiintoinen yksityiskohta tutkimuksessa on, että rauhallisuus koettiin liittyvän kaikkiin muihin väreihin, paitsi punaiseen. Pääasiassa vastaajat täyttivät odotukseni ja yhdistivät positiivisia tunteita kirkkaisiin väreihin ja negatiivisia tunteita matalampisaturaatioisiin väreihin.

Keräsin tutkimuksessa myös vastaajien iät. Tutkimus oli auki viikonlopun ja keräsi 59 vastausta. Vastaajien iät olivat 22 ja 61 ikävuoden välillä. Halusin sisällyttää tutkimukseeni iät nähdäkseni vaikuttaako ikä värien tulkintaan eri tavalla. Kävi ilmi, että vastaajilla on hyvin samantyyppiset näkemykset tunne-väriassosiaatioista, eikä ikä juurikaan tehnyt mainittavia eroja. Tämän vuoksi en sitä myöskään erittele myöhemmin väritutkimuksessa sen tarkemmin.

Vastaajien ikäjakauma

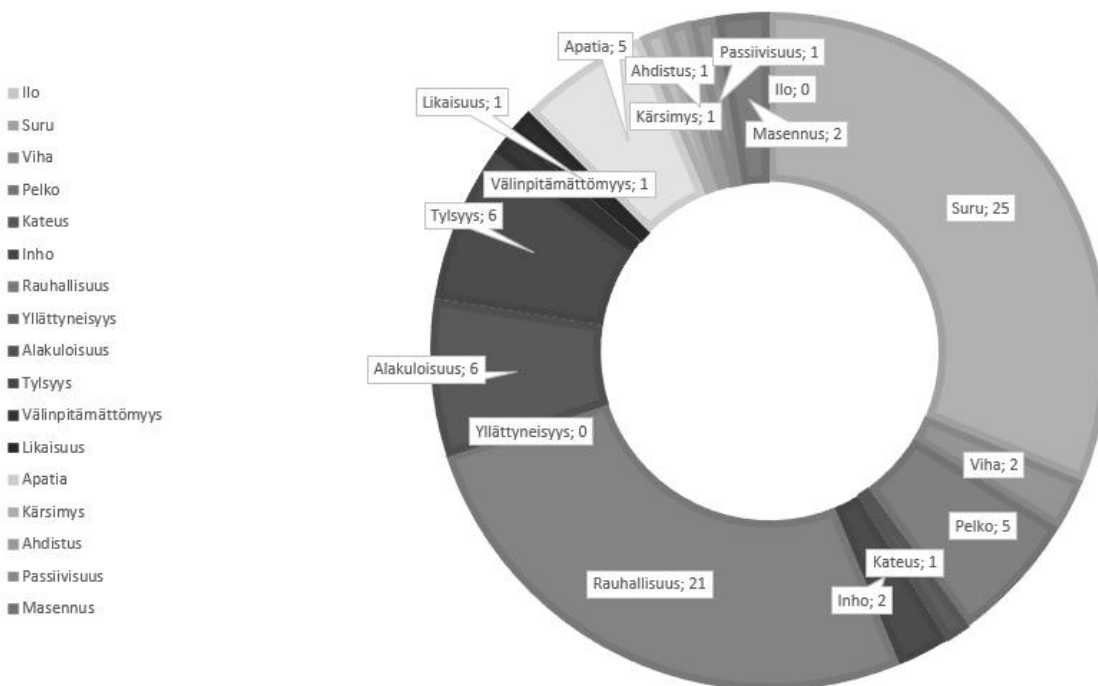

KUVA 4 Tutkimuksen vastaajien ikäjakauma.

Tutkimuksen ensimmäinen kysymys käsitteli harmaan värin aiheuttamia tuntemuksia. Annettujen vastausten lisäksi vastaajat olivat lisänneet tunteiksi myös alakuloisuuden, tylsyyden, välinpitämättömyyden, likaisuuden, apatian, kärsimyksen, ahdistuksen, passiivisuuden sekä masennuksen. (Kuva 5.)

Harmaata pidetään neutraalina värinä, joka usein assosioidaan negatiivisiin tunteisiin. Vastaajista suurin osa yhdisti harmaan rauhallisuuteen ja suruun. Usein harmaa yhdistyy esimerkiksi yksinäisyyteen, alakuloisuuteen tai tylsyyteen. Vastaajista kukaan ei kokenut väriä iloisena tai yllättävänä.

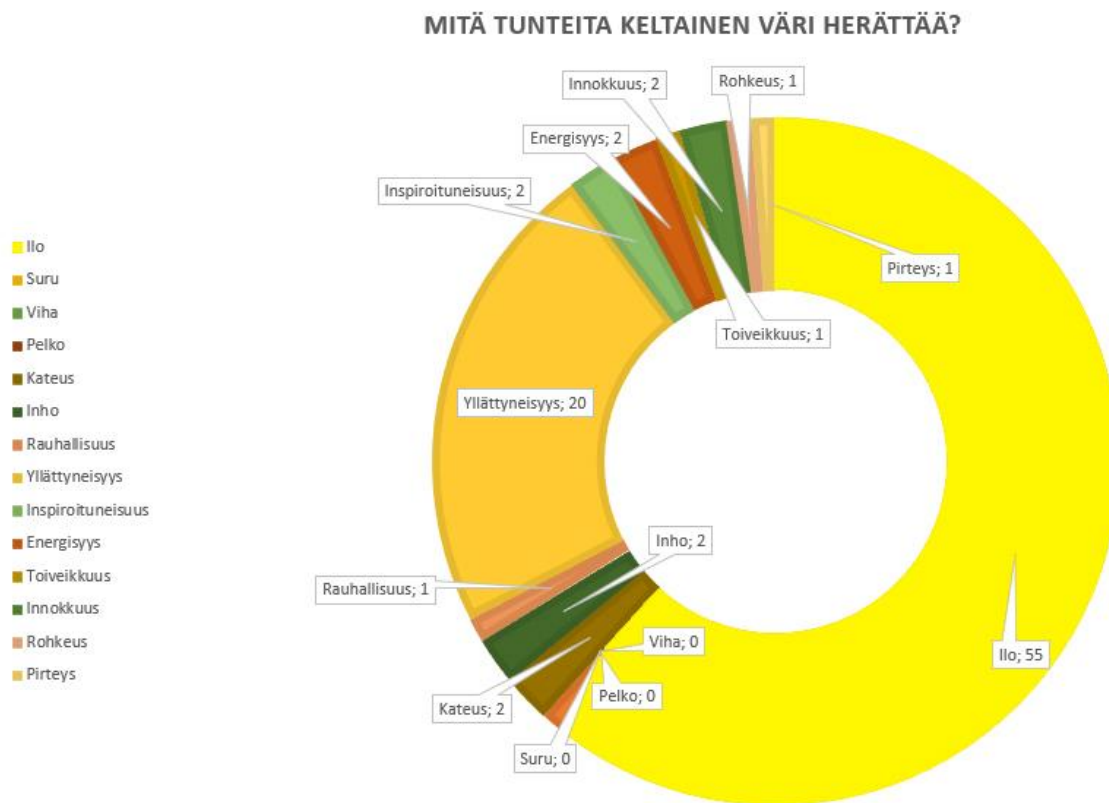
MITÄ TUNTEITA HARMAA VÄRI HERÄTTÄÄ?

KUVA 5 Harmaan värin herättämät tunteet.

Toisin kuin harmaa, keltainen yhdistetään suoraan positiivisiin pidettyihin tuntemuksiin. Suurin osa vastaajista (55/59) yhdisti keltaisen iloon. Myös yllättyneisyys sai paljon ääniä. Vastaajien omat lisäykset olivat inspiroituneisuus, energisyys, toiveikkuus, innokkuus, rohkeus sekä pirteys. Suru, pelko tai viha eivät saaneet yhtään vastausta. (Kuva 6.)

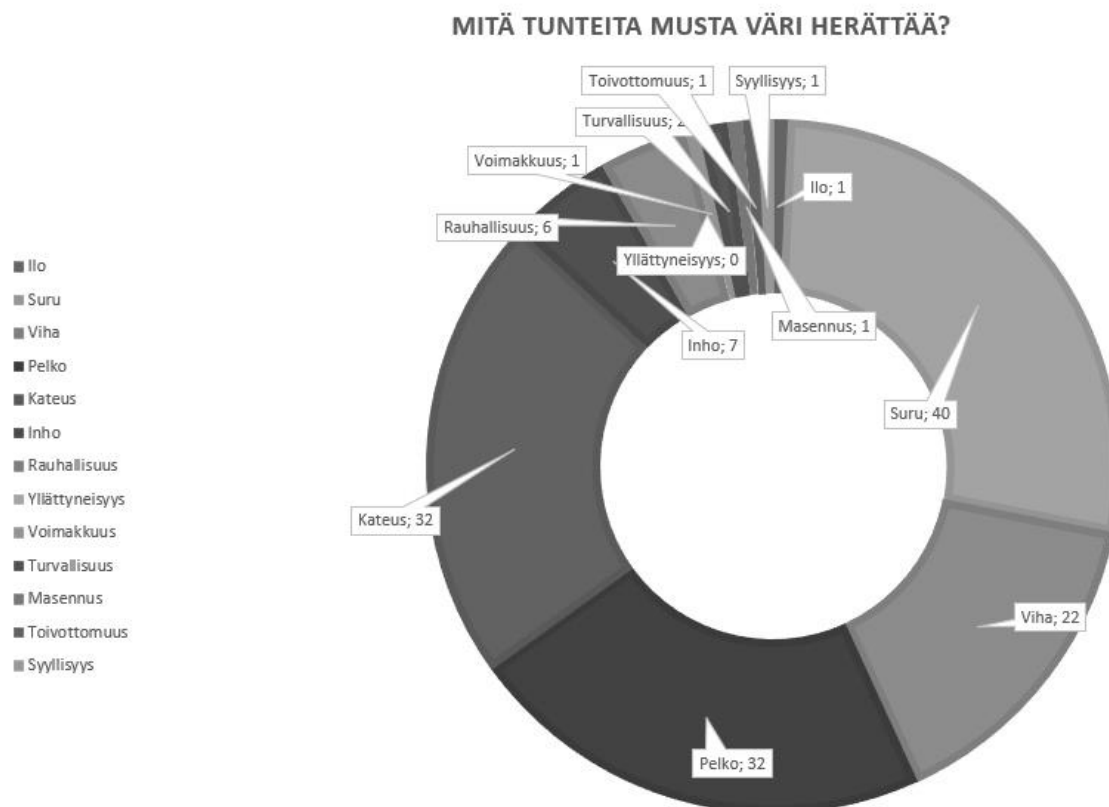
Yleisesti keltainen voidaan yhdistää aurinkoon, toivoon, onnellisuuteen, tuoreuteen ynnä muihin optimistisiin asioihin, mutta pahimmillaan keltainen voi merkitä myös pelkuruutta tai harhaan johtamista. Tutkimusten mukaan väri voi aktivoida muistia tai rakentaa luottamusta, mutta pahimmillaan se aiheuttaa myös levottomuutta. (Bourn 2011, viitattu 1.4.2019.)

KUVA 6 Keltaisen värin aiheuttamat tunteet

Mustassa palataan takaisin negatiivisiin pidettyihin tunteisiin. Suurin osa vastaajista (40/59) yhdistää mustan suruun. Kateus ja pelko saivat yhtä paljon ääniä ja viha kolmanneksi eniten. Vastaajat lisäsivät omiksi tunteikseen myös masennuksen, toivottomuuden, syyllisyyden sekä vähän yllättäen voimakkuuden ja turvallisuuden. Ilo tai yllättyneisyys eivät saaneet yhtään vastausta. (Kuva 7.) Hintsasen mukaan musta kuvaa esimerkiksi toivottomuutta. Englanninkielessä on useita ilmaisuja, jolloin musta on suorastaan äärimmäisyyksiä kuvaava sana. Esimerkiksi "things are looking black" ("asiat näyttävät mustalta") tai "all black strangers" ("kaikki tuikituntemattomia"). Musta liitetään usein negatiivisiin asioihin, sillä ihminen välttelee luonnostaan pimeää ja tuntematonta. (Hintsanen 2007, viitattu 17.3.2019.)

Mustaa pidetään valkoisen vastakohtana symboloidessaan pahuutta tai pahoja asioita. Myös elokuvien antiprotagonisti on usein tummanpuhuva. Musta väri voi vaikuttaa mieleen ja kehoon lisäämällä itsetuntoa, mutta voi myös aiheuttaa tyhjyyden, alakulon tai surun tunteita.

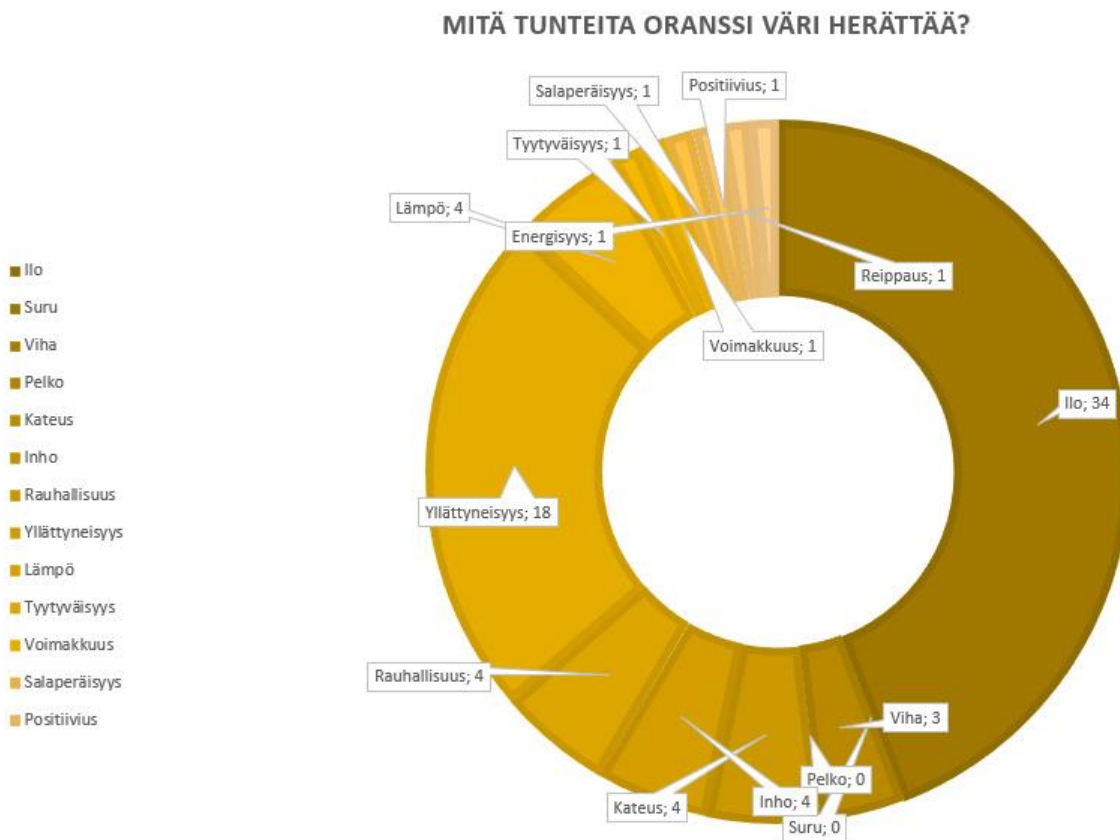

KUVA 7 Mustan värin aiheuttamat tunteet

Oranssi väri on positiivinen. Ilon ja yllättyneisyyden lisäksi vastaajat kokivat oranssin olevan lämmön, energisyyden, tyytyväisyyden, voimakkuuden, salaperäisyyden ja positiivisuuden väri. Muutaman vastaajan mielestä se kuvastaa myös vihaa ja kateutta. Suru tai pelko eivät saaneet yhtään vastausta. (Kuva 8.)

Yleensä oranssi voidaan assosoida edellä mainittujen lisäksi esimerkiksi luovuuteen, menestykseen, muutokseen, päättäväisyyteen, vapauteen tai mielenkiintoon. Oranssia käytetään usein markkinoinnissa, sillä se tuo mieleen myös hyvinvoinnin ja fyysisyyden. Tutkimusten mukaan oranssi voi lisätä näläntunnetta, nostaa aktiivisuustasoa, sekä voi auttaa päätöksen teossa ja lisätä tyytyväisyyttä. (Bourn 2011, viitattu 1.4.2019.)

Oranssin sävyillä on merkitystä. Tumma oranssi voidaan liittää esimerkiksi petoksen tai epäluottamuksen tunteisiin.

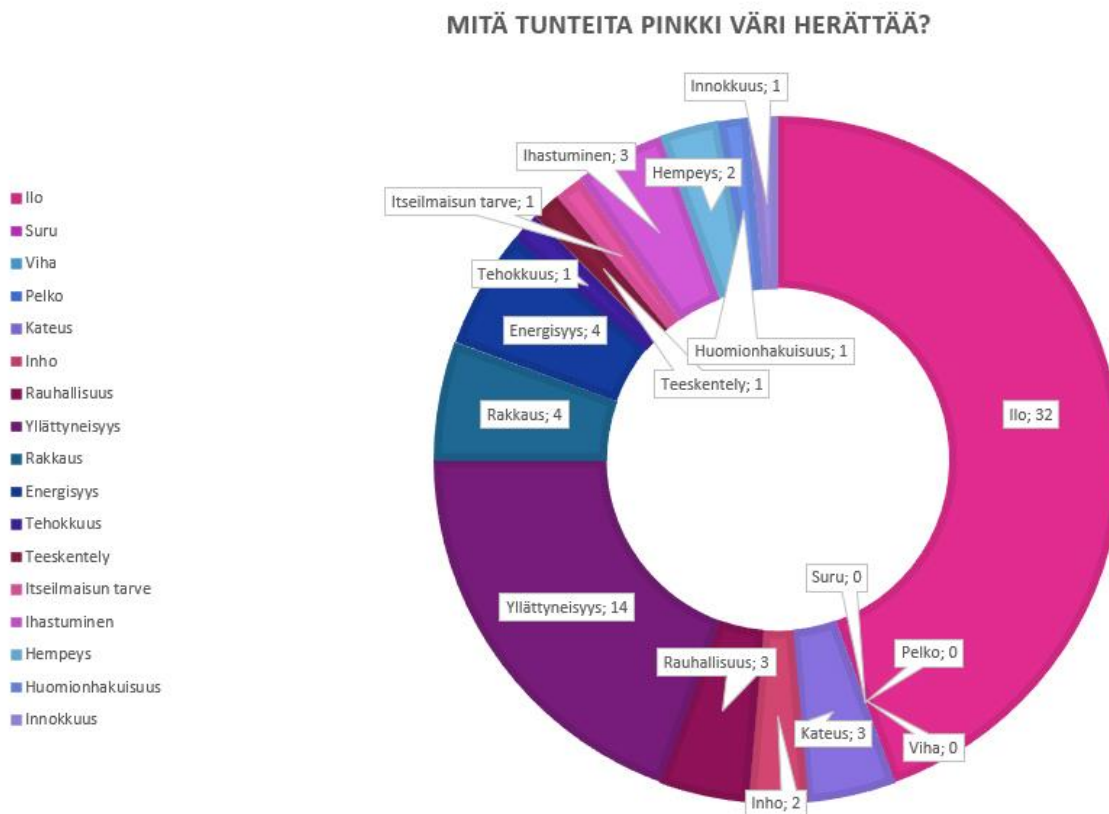

KUVA 8 Oranssin värin aiheuttamat tunteet.

Pinkki väri odotetusti sai paljon vastauksia vaihtoehtojen ulkopuolelta. Aikaisemmin mainitsinkin haluttomuudestani lisätä tiettyjä vastausvaihtoehtoja tiettyihin väriihin. En myöskään halunnut lisätä vaihtoehtoa, joka ei selvästi liity tiettyyn väriin, joten koin järkevimmäksi jättää jokaiseen kysymykseen option lisätä itsestä mieleinen vastaus. (Kuva 9.)

Osallistujien mukaan pinkki kuvastaa heille iloa, yllättyneisyyttä, rakkautta, ihastumista sekä hempeyttä. Yllättävän moni kokee pinkin myös kateuden värinä. Sen sijaan vihaa tai pelkoa pinkki ei aiheuta.

Yleisesti pinkin ajatellaan olevan feminiininen väri. Usein pinkkiä pidetään ystävällisyyden, välittämisen, harmonian sekä sisäisen rauhan värinä. Suurina annoksina se voi kuitenkin aiheuttaa fyysistä heikkoutta.

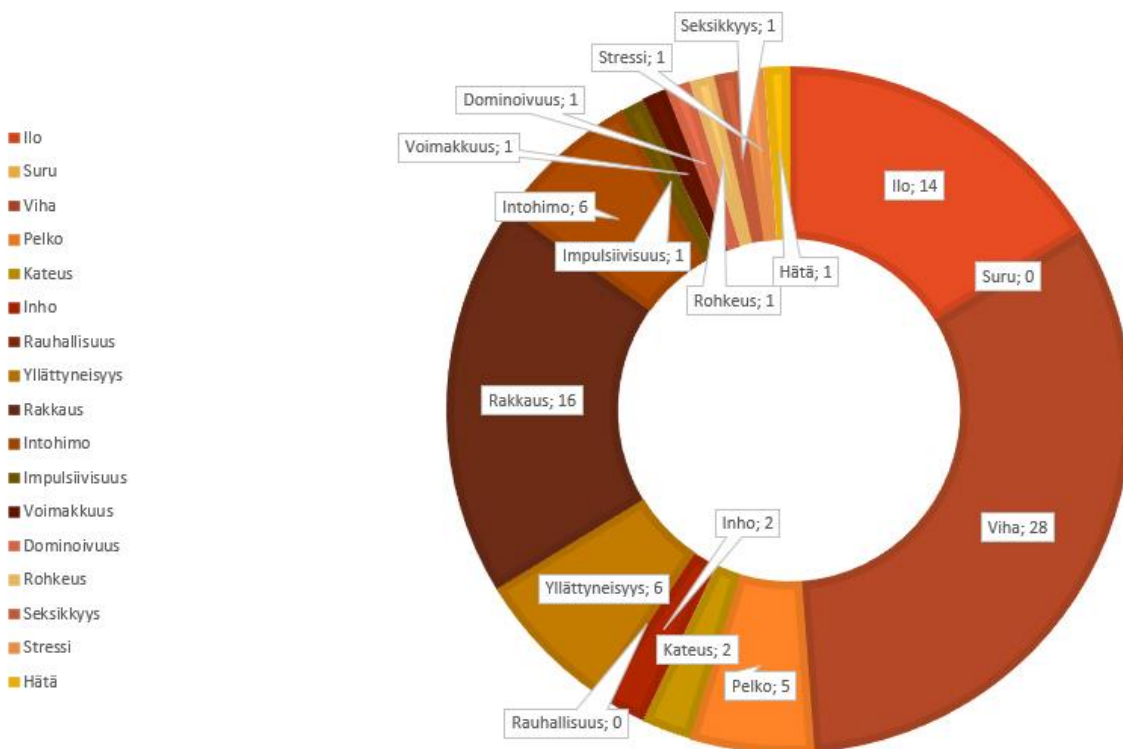

KUVA 9 Pinkin värin aiheuttamat tunteet

Punainen voi jakaa mielipiteitä. Toisaalta sitä pidetään intohimon ja rakkauden värinä, mutta usein se symboloi myös voimaa ja vihaa. Vastaajista suurin osa yhdisti punaisen vihaan, mutta yllättävän moni (14/59) kokee punaisen myös ilon värinä. Standardivaihtoehtojen lisäksi vastaajat olivat lisänneet rakkauden, intohimon, impulsiivisuuden, voimakkuuden, dominanssin, rohkeuden, seksikkyyden, stressin sekä hädän. Punaista kukaan ei kokenut rauhoittavana värinä. (Kuva 10.)

Suomen kielessä on myös sanonta ”nähdä punaista”, jos tuntee suurta vihaa jotain asiaa tai ihmistä kohtaan. Koska punainen on veren väri, historiallisesti se liitetään usein uhraukseen, vaaraan ja rohkeuteen. Itämaisessä kulttuurissa punainen liitetään onnellisuuteen ja hyvään onneen.

MITÄ TUNTEITA PUNAINEN VÄRI HERÄTTÄÄ?

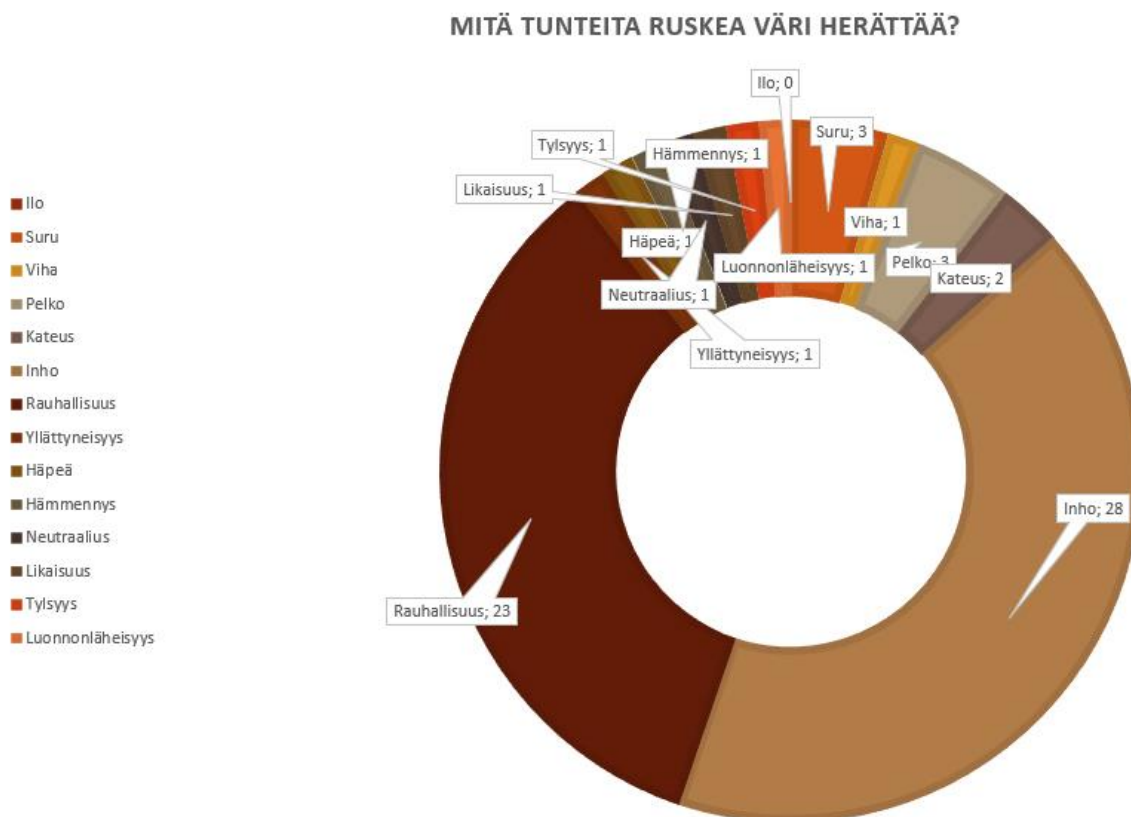

KUVA 10 Punaisen värin aiheuttamat tunteet

Odotin ruskean värin saavan enemmän vaihtoehtoisia vastauksia standardivaihtoehtojen lisäksi. Oletan tämän johtuvan ruskean neutraalisuudesta. Suurin osta vastaajista yhdistää ruskean inhoon, mutta toisaalta myös rauhallisuuteen. Kumpikaan näistä ei sulje toisiaan pois, mutta on mielenkiintoista, miten eri laidoilta tunneskaalaa kyseiset tunteet ovat. Voi myös olla, että tässä inho yhdistetään enemmän tunteeseen kyseistä väriä kohtaan, kuin että se varsinaisesti muistuttaisi vastaajaa inhosta tunteena. Ruskea ei myöskään aiheuttanut yhtään ilon tunnetta. Kuva 11.)

Standardivastausten lisäksi vastaajat lisäsivät häpeän, hämmennyksen, neutraaluuden, likaisuuden, tylsyyden sekä luonnonläheisyyden. Tässäkin tapauksessa luonnonläheisyys ei ainakaan minulle henkilökohtaisesti ole suoranaisesti tunne, mutta koska ihmiset kokevat asiat eri tavalla, oletan, että vastaajalle se on, enkä näin ollen jättänyt sitä pois kaaviosta.

Ruskean uskotaan luovan terveellistä tunnetta, symboloivan yhteyttä maahan sekä saamaan tunteen järjestyksestä. Ruskea on tasapainoinen ja neutraali väri.

KUVA 11 Ruskean värin aiheuttamat tunteet

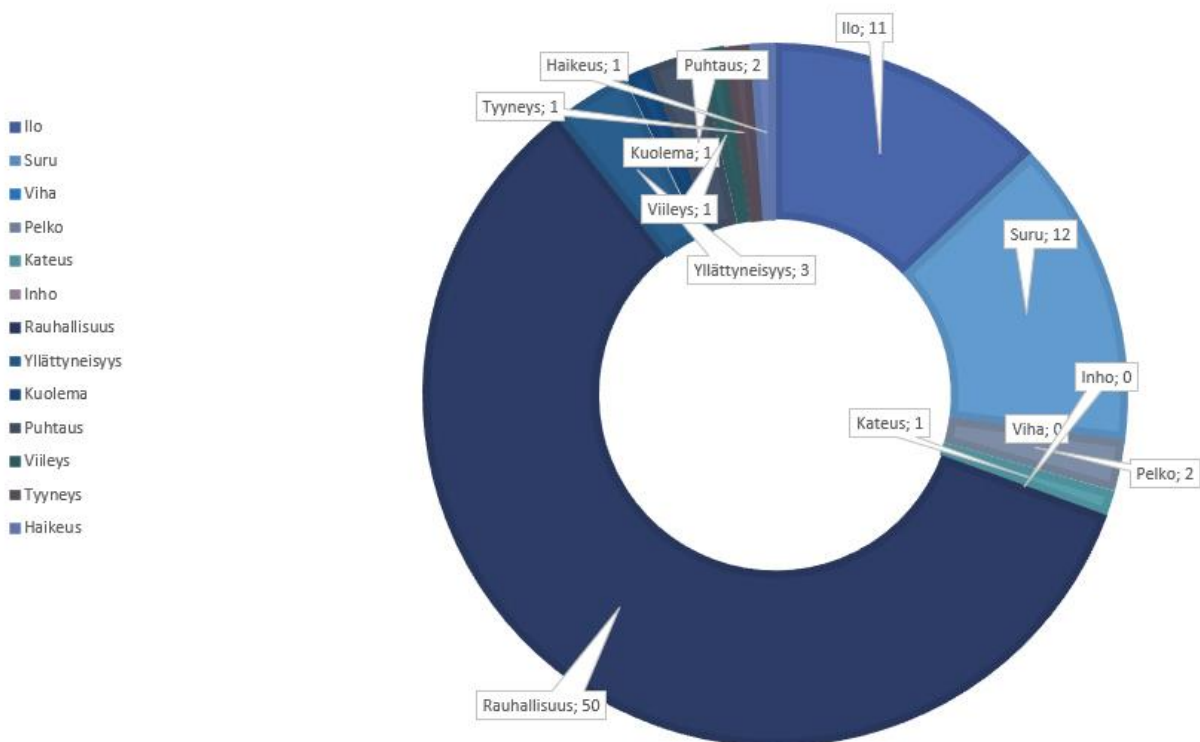
Yli kaksi kolmasosaa vastaajista yhdistää sinisen rauhallisuuteen. Valmiiden vastausten lisäksi vastaajat lisäsivät vaihtoehdot kuolema, puhtaus, viileys, tyyneys sekä haikeus. Viha ja inho eivät saaneet yhtään vastausta. On mielenkiintoista, että standardivaihtoehdoista ilo ja suru saivat lähes saman verran vastauksia. Selvästi sininen tulkitaan hyvin eri tavalla vastaajan mukaan. (Kuva 12.)

Yleisesti sinistä pidetään luottamuksen, avoimuuden sekä älykkyyden värinä. Usein sinistä käytetään esimerkiksi lentoyhtiöiden tai sairaaloiden markkinoinnissa, sillä sinisellä on myös rauhoittava vaikutus. (Hintsanen 2007, viitattu 1.4.2019.)

Suomen kielessä puhutaan esimerkiksi sinisilmäisyydestä, jolloin ihminen on liian luottavainen tai liian viaton kyseenalaistamaan jotain.

Johannes Ittenin mukaan, kun sininen tummuu, siitä tulee pelon, haluttomuuden ja taikauskon symboli (Itten 1998, 88).

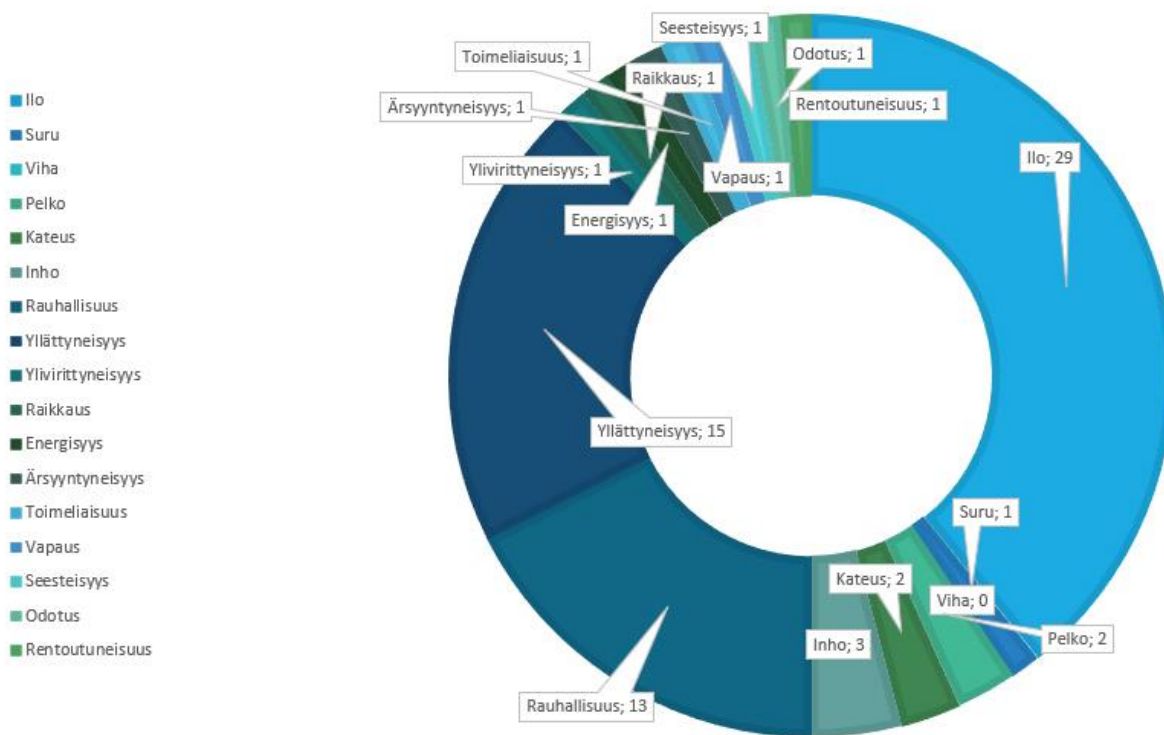
MITÄ TUNTEITA SININEN VÄRI HERÄTTÄÄ?

KUVA 12 Sinisen värin aiheuttamat tunteet

Turkoosi toi vastaajille mieleen lähes pelkästään positiivisia tunteita, mikä on mielenkiintoinen kontrasti niin sanotun perussinisen jälkeen. Turkoosi väri oli vastaajien mielestä iloinen, rauhallinen sekä yllättynyt tunne. Standardivastausten lisäksi oli lisätty ylivirittyneisyys, raikkaus, energisyys, ärsyyntyneisyys, toimeliaisuus, vapaus, seesteisyys, odotus sekä rentoutuneisuus. Turkoosi tuo mieleen meren, veden, puhtauden ja raikkauten ja sitä käytetäänkin usein kylpylöissä tai uimahalleissa. (Kuva 13.)

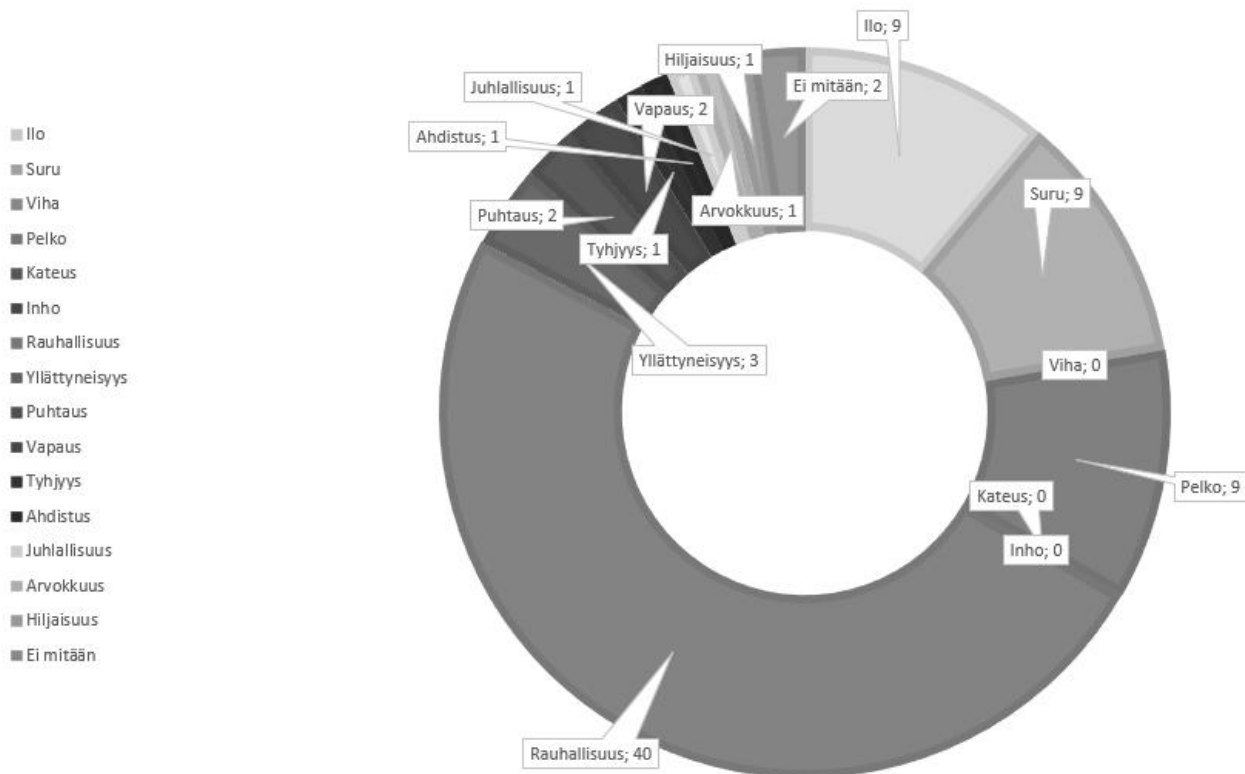
MITÄ TUNTEITA TURKOOSI VÄRI HERÄTTÄÄ?

KUVA 13 Turkoosin värin aiheuttamat tunteet

Valkoinen on vastaajien mielestä rauhallinen väri. Valmiiden vastausten lisäksi vastauksina olivat puhtaus, vapaus, tyhjyys, ahdistus, juhllisuus, arvokkuus, hiljaisuus sekä yksi ”ei mitään”. Valkoisessa värissä mielenkiintoinen huomio on ilon ja surun ja pelon sama vastausmäärä. Valkoista voi siis tämän tutkimuksen perusteella pitää ristiriitaisena värinä. Sen sijaan se ei aiheuta kateuden, vihan tai inhon tunteita. Myös kulttuurisesti valkoinen on rauhan ja rauhallisuuden väri. Esimerkiksi antautumista symbolisoiva lippu on universaalisti valkoinen ja valkoinen kyyhky symbolisoi rauhaa. Usein valkoinen mielletään mustan vastakohtana taivaallisiin ja henkisiin asioihin. (Kuva 14.)

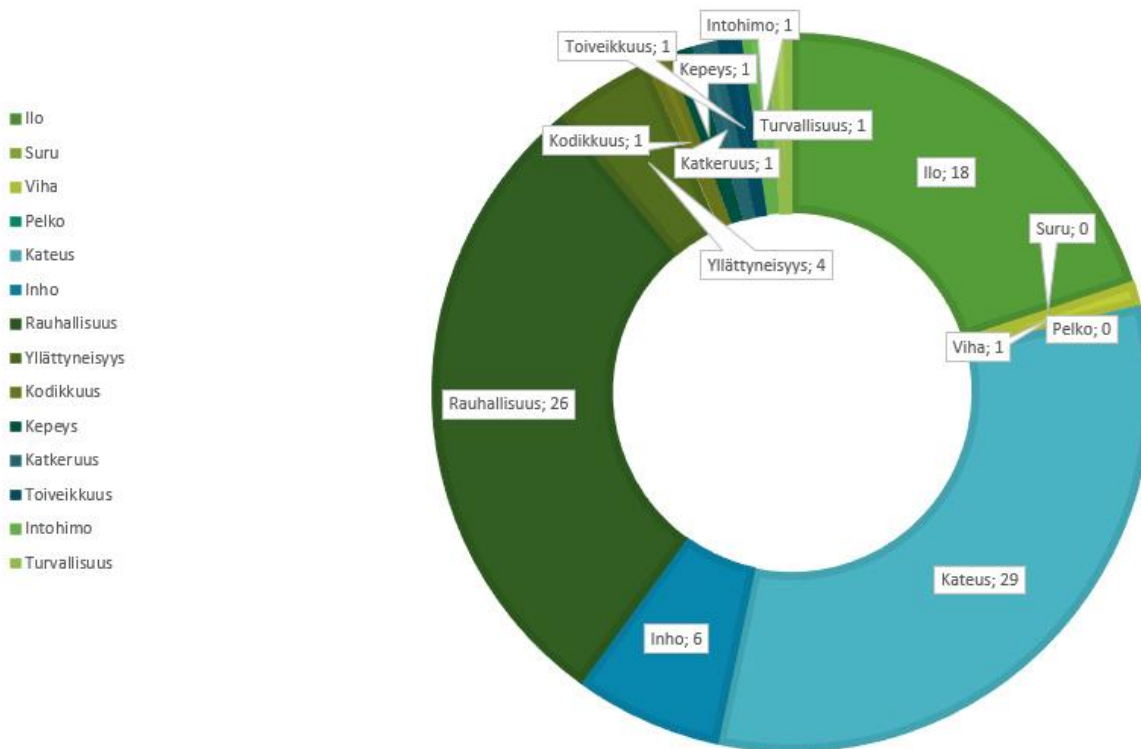
MITÄ TUNTEITA VALKOINEN VÄRI HERÄTTÄÄ?

KUVA 14 Valkoisen värin aiheuttamat tunteet

Suurin osa vastaajista kokee vihreän kateuden värinä. Kuitenkin myös rauhallisuus ja ilo saivat huomattavan määrän ääniä, inhon tullessa neljäsentä. Perusvastausten lisäksi vastaajat vastasivat myös kodikkuus, kepeys, katkeruus, toiveikkuus, intohimo sekä turvallisuus. Surua tai pelkoa ei koeta vihreiksi tunteiksi. (Kuva 15.) Suomenkielisellä sanonnalla ”vihreänä kateudesta” on varmasti vaikutusta tutkimustulokseen. Jokin voi olla myös ”myrkynvihreä”, jolla viitataan kohteen väriin negatiivisessa mielessä. Vihreää pidetään yleisesti elinvoimaisena värinä, jolla on uskottu olevan parantavia voimia. Vihreällä on todettu olevan myös rauhoittavia vaikutuksia.

MITÄ TUNTEITA VIHREÄ VÄRI HERÄTTÄÄ?

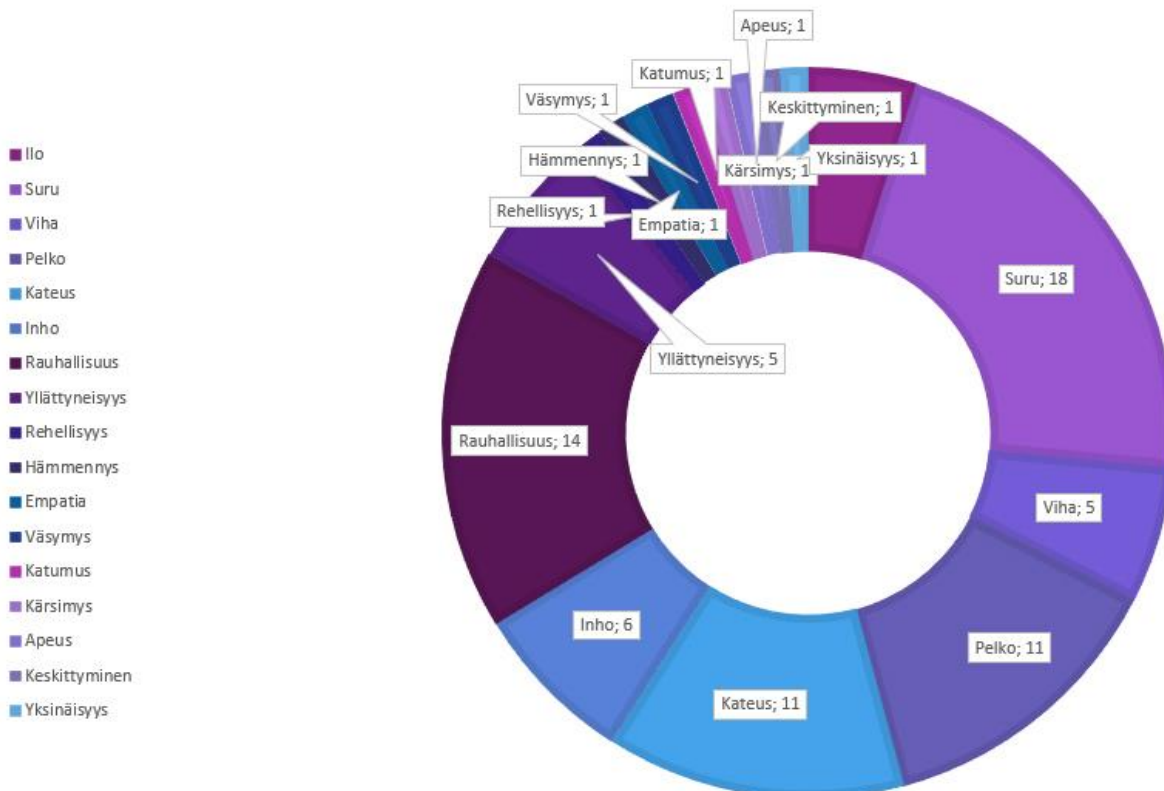

KUVA 15 Vihreän värin aiheuttamat tunteet

Violetti jakoi mielipiteitä laajastikin, eikä yksikään tunne noussut merkittävästi muita korkeammalle. Surulla on eniten vastauksia (18/59) mutta myös rauhallisuus, kateus ja pelko ovat melko tasavertaisia. Inho, viha sekä yllättyneisyys saivat myös lähes saman verran vastauksia. Standardivastausten lisäksi vastaajat lisäsivät rehellisyyden, hämmennyksen, empatian, väsymyksen, katumuksen, kärsimyksen, apeuden, keskittymisen sekä yksinäisyyden. Kaiken kaikkiaan violetti kallistuu negatiivisina pidettyjen tunteiden kuvaajaksi. (Kuva 16.)

Kristinuskossa violetti väri kuvastaa katumusta.

MITÄ TUNTEITA VIOLETTI VÄRI HERÄTTÄÄ?

KUVA 16 Violetin värin aiheuttamat tunteet

6 TUTKIMUSTULOKSET WALT DISNEYN ANIMAATIOISSA

Sovellan tutkimustuloksia Walt Disneyn animaatioelokuviissa. Otan selvää, vastaavatko tutkimustulokset elokuvien kohtauksia tai määrittivätkö elokuvien väritekniikat värien käyttöä. Käytän aineistona Walt Disneyn klassikoita 1930-luvulta vuoteen 2010. Jätän pois uudemmat 3D-elokuvat, ja keskityn käsin piirrettyihin klassikoihin. Jokainen elokuva sijoittuu tiettyyn aikakauteen tai tiettyyn kulttuuriin, joka tuo värien käyttöön omat standardinsa, mutta keskityn tutkimaan värejä tehokeinoina. Käytän mahdollisimman erilaisia elokuvia, jotta on nähtävissä eri aikakausien vaikutus sekä kunkin ohjaajan ja animoijan kädenjälki. On myös mielenkiintoista tutkia kohtausten säälmiöitä ja niiden mahdollista vaikutusta värimaailmaan. Katsoin tutkimusta varten jokaisen elokuvan uudelleen läpi. Valitsin juuri nämä negatiivisina pidetyt tunteet, sillä koin ne itse mielenkiintoisimmaksi ja monipuolisimmaksi tutkittavaksi.

6.1 Suru

Emeritusprofessori Jouko Lönnqvistin sanoin, suru on kokonaisvaltainen reaktio menetykselle (Selin 2014, viitattu 17.3.2019). Terve ihminen reagoi vastoinkäymisiin ja menetyksiin suremalla.

Yleisin suruun assosioitu väri on musta. Länsimaisessa kulttuurissa musta on myös hautajaisväri. Myös lähes kaikissa länsimaisissa kulttuureissa sinistä on pidetty hiljaisuuden ja melankolian värinä. (Hintsanen 2007, viitattu 17.3.2019.)

Kreikkalaisessa mytologiassa sininen yhdistetään sateeseen ja tätä kautta kyyneliin. Myös englanninkielinen ilmaisu ”I feel blue” (”minusta tuntuu siniseltä”) viittaa surumielisyyteen ja kaihoon. Englanninkielinen sana ”blues” perustuu mystiikkaan, johon liittyy indigonsininen. Useat länsiafrikkalaiset kulttuurit pitivät indigolla värjättyjä vaatteita suruaikana kärsimyksen osoittamiseksi. Puuvillapelloilla työskennelleet orjat lauloivat surumielisiä lauluja, joita kutsutaan bluesiksi. (Burrows 2016, viitattu 17.3.2019.)

Tutkimukseni mukaan suruun liittyvät värit harmaa, musta, sininen sekä violetti. Vähiten suruun liitetty väri on punainen, pinkki, turkoosi, oranssi sekä vihreä.

Usein Disneyn klassikkoelokuvissa suruun liittyy menetys tai kuolema. *Lumikissa*, joka on ensimmäinen Walt Disney Studion kokopitkä animaatioelokuva, Lumikki kuolee puraistuaan ilkeän äitipuolen tarjoamaa myrkytettyä omenaa. Kääpiöt löytävät Lumikin ruumiin ja kuvassa 17 surevat menehtynyttä ystäväänsä. Värimaailma on myöhempiä elokuvia harmonisempi, eikä kuvassa ole juurikaan ylimääräistä "efektiväriä", kynttilän liekkiä lukuun ottamatta. Kohtauksen pääväri on ruskea, joka tekemäni tutkimuksen mukaan liitetään ensisijaisesti inhoon. Tässä tapauksessa tutkimustulokseni ei siis päde. Ruskean sävyt selittyvät paikan miljööllä, eli kääpiöiden mökillä, mutta osaksi myös sillä, että pioneerialokuvassa tehosteväri ei välttämättä ollut käytössä tai mahdollinen.

KUVA 17 Kääpiöt surevat kuollutta Lumikkia (Walt Disney Pictures 1937, Lumikki ja seitsemän kääpiötä)

Toisaalta, kuvassa 18, jossa Tuhkimo itkee puutarhassa, sinistä on selvästi käytetty kovien varjojen vastankohtana luomassa nimenomaan surullista ja rauhallista tunnelmaa. Usein kylmät ja matalasaturaatioiset värit yhdistetään suruun ja surumielisyyteen, mikä myös tutkimuksessani vahvistettiin. Molemmissa elokuvissa käytettiin väritekniikkana Technicoloria, joten ainakaan tässä tapauksessa se ei suoranaisesti rajoittanut värien käyttöä.

KUVA 18. Tuhkimo itkee ilkeiden sisarpuolten revittyä tanssijaismekon (Walt Disney Pictures 1950, Tuhkimo.)

Molemmissa kohtauksissa on tosin käytetty paljon mustaa, joka indikoi surua sekä omassa tutkimuksessani että Binzakin ja Francon tutkimuksessa.

Ehkäpä kuuluisimmat surulliset kohtaukset Disneyn klassikkoelokuvissa ovat Bambin äidin kuolema sekä Simban isän kuolema. Kohtauksessa, jossa Bambi etsii kuollutta äitään lumituiskussa on selvä sininen pääväri, jota korostetaan harmaalla hangella. (Kuva 19.) Tässä tapauksessa on käytetty tehokeinona myös lumisadetta sekä yötä tai iltaa, jotka määrittävät myös saturaatiota ja värinkäyttöä. On tietenkin animaattoreiden valinta käyttää myös säätä tehokeinona, joten koen, että myös väriä valinta on tässä kohtaa yhtä tietoinen.

KUVA 19 *Bambi* etsii kuollutta äitiään lumisateessa (Walt Disney Pictures 1942, *Bambi*.)

Mielenkiintoista kuitenkin on, että vaikka *Bambi* täyttää lähes kaikki tutkimukseni perinteisenä pidetyt surulliset värit (eli sinisen ja harmaan, mutta ei mustaa) on *Leijonakuningas* *Bambin* värillinen vastakohta. (Kuva 20.) Toki *Leijonakuningas* sijoittuu Afrikkaan, ja koko elokuvan pääväreinä ovat savanneissa toistuva lämmin oranssi, mutta tässä lumi- tai vesisateen sijasta tehokeinona on käytetty hiekkapölyä, joka johtui juovagnuiden ryntäyksestä laaksossa. Molempien kohtausten teema on toisen lähivanhemman menetyksen aiheuttama suru, ja ovat täten siltä osin hyvin samanlaisia. *Leijonakuninkaan* kuolemakohtaus ei vastaa tutkimustulostani oikeastaan ollenkaan, sillä oranssi ja ruskea ovat värejä, joita vastaajat yhdistivät suruun vähiten. Eniten kohtauksessa pistää silmään päähahmon erottuva väritys, mutta sillä ei ole surun kanssa suoraan tekemistä. Tässä tapauksessa surun tunnelma on luotu muilla keinoilla, kuten musiikilla. Siinä on onnistuttu ilmeisen hyvin, sillä kohtaus on epäilemättä jäänyt jokaisen elokuvan 90-luvulla lapsuudessaan nähneen mieleen.

KUVA 20 Simba suree kuollutta isäänsä (Walt Disney Pictures 1994, Leijonakuningas.)

Leijonakuninkaan väritys on toteutettu käyttäen tietokonetta ja Bambi on tehty käyttäen Technicoloria. Kuten aikaisemmin mainitsin, Technicolorin käyttö ei rajoita värien käyttöä, ainakaan surua sisältävissä kohtauksissa.

Kohtaus, jossa Quasimodo näkee Esmeraldan ja Phoebuksen lähentymisen on värillisesti mielenkiintoinen, sillä kohtaus on Quasimodon näkökulmasta surullinen, mutta pari on tietämätön Quasimodon katselemisesta. Näin väripaletti on heidän kannaltaan sopiva. (Kuva 21.) Huomion arvoinen yksityiskohta on myös, että kohtaus on piirretty niin, että katsoja katsoo Quasimooda oman pylvänsä takaa, joka näkyy vasemmalla. Kohtauksen väritys on siis hyvin lämminsävyinen ja jopa kodikas, koska kohtauksen päähenkilöiden kannalta kohtaus on lämmin. Ainoa valonlähde on kynttilät ja punertava taustakangas luo pesämäisen tunnelman. Kohtaus on surullinen, koska katsoja näkee Quasimodon näkevän asioita, joita hän ei olisi halunnut nähdä. Vertaukseksi seuraava kohtaus, jossa näkyy pelkästään Quasimodo, Esmeraldalta ja Phoebukselta päin katsottuna.

KUVA 21. Quasimodo näkee ihastuksensa Esmeraldan suutelevan sotapäällikkö Phoebusta (Walt Disney Pictures 1998, Notre Damen Kellonsoittaja)

Väripaletti muuttuu täysin, sillä tässä kohtauksessa kuvataan nimenomaan suoraan Quasimodon tunteita. (Kuva 22.) Kohtaus on hyvin matalasaturaatioinen ja varjoisa. Edes Quasimodon edellä olevat kynttilät ei enää tuo valoa kohtaukseen ja hän on kääntymässä kohti varjoja. On kuin koko kohtauksesta olisi imetty värit, mikä kuvastaa varmasti Quasimodon tunteita tuolla hetkellä täydellisesti. Kuvassa 21 siis tutkimustulokseni ei pidä paikkaansa, jos ajatellaan kohtauksen olevan surullinen, mitä se katsojalle onkin, mutta jos ajatellaan kohtausta Esmeraldan ja Phoebuksen kannalta. Tällöin tutkimustuloksenikin pitää paikkaansa, jonka mukaan iloiset kohtaukset ovat lämminsävyisiä.

KUVA 22 Quasimodo toiselta puolelta (Walt Disney Pictures 1998, Notre Damen Kellonsoittaja)

Halusin myös verrata kahta hyvin erilaista surullista kohtausta, joiden yhdistävä tekijä on tapahtumapaikkana oleva metsä. Kuvassa 23 Pocahontasille luvattu Kocoum kaatuu saatuaan kuolettavan osuman kivääristä. Koska kohtaus sijoittuu iltaan, on voitu luoda auringonlaskun tunnelma käyttämällä violetta ja tummansinistä, kovia varjoja sekä tehokeinona muutamia valonsäteitä puiden lomasta. Kaatuessaan Kocoum tarttui Pocahontasin kaulassa olevaan koruun, jonka palaset lentävät ilmassa. Kocoum kaatuu veteen Pocahontasin jäädessä rantaan. Seuraavassa kohtauksessa intiaanit tulevat laukauksen kuullessaan ja pidättävät Pocahontasin seurassa olleen John Smithin, jota syytetään Kocoumin murhasta. Väripaletti sisältää siis violetin, tummansinisen sekä mustan. Kohtaus on täysin päinvastainen väreiltään kuin muut surullisina pidetyt kohtaukset, mutta vastaa silti tutkimustuloksia, jotka indikoivat kaikki edellä mainitut värit surullisiksi. Lisäksi kyseisessä kohtauksessa on käytetty suurena tehokeinona painostavaa musiikkia, sillä katsoja tiesi intiaaniarmeijan tulemisesta paikalle.

KUVA 23 Kocoum kaatuu saatuaan kuolettavan osuman luodista. (Walt Disney Pictures 1995, Pocahontas.)

Kuvassa 24 kettu nimeltä Topi jää katsomaan loittonevan auton perään hänet kasvattaneen omistajan hylättyä hänet metsään. Kohtauksessa Topi ei itse vielä tiedä, mitä on tapahtunut, surullisuus kohtaukseen rakentuu katsomalla pakon edessä hylättyä lemmikkiä omistajan näkökulmasta. Tässä tapauksessa värit kuitenkin määräytyvät Topin mukaan, joka ei koe metsässä olevan mitään surullista. Metsä näyttää seesteiseltä ja rauhalliselta, taustalla oleva turkoosi viittaa lähestyvään iltaan ja puut luovat maahan varjoja. Kuitenkin verrattuna esimerkiksi

kuvaan 23, joka sijoittuu myös metsään ja hieman myöhempään iltaan, ovat puiden varjot merkittävästi raskaammat ja tummemmat.

KUVA 24. Topi katsoo auton perään omistajansa hylättyä hänet metsään. (Walt Disney Pictures 1981, Topi ja Tessu)

Voidaan siis todeta, että surullisina pidettyjen kohtausten värit riippuvat siitä, kenen kannalta kohtaaminen on surullinen. Suoraan kuitenkin tutkimukseni ei päde, kuten kuva 21 *Leijonakuninkaasta* osoittaa. Myöskään säälimiöt eivät olleet niin yleisiä, kuin luulin niiden olevan. *Bambin* (kuva 20) lisäksi löysin kaikista käsin piirretyistä Walt Disneyn klassikkoelokuvista kolme surullista kohtausta, jossa sataa vettä. Kiinnostuneille tiedoksi, että nämä löytyvät elokuvista *Mulan*, *Prinsessa ja Sammakko*, sekä *Pelastuspartio Bernard ja Bianca*.

6.2 Viha

Vihan tehtävä on eloonjääminen ja puolustautuminen uhkalta. Usein viha saa alkunsa turhautumisesta, loukkaantumisesta tai päämäärän saavuttamattomuudesta. Vihan taustalla voi olla myös esimerkiksi hätää, kykenemättömyyden tunnetta tai ahdistusta. (Suomen mielenterveysseura 2019, viitattu 17.3.2019.)

Jennifer Marie Binzak Fugate ja Courtney L. Franco toteuttivat tutkimuksen, jossa he tutkivat värejä ja niiden assosiaatioita tunteisiin englantia äidinkielenään puhuvilla ihmisillä. Tuloksena punainen oli useimmin valittu väri kuvaamaan vihaa, toisena ja kolmantena väreinä olivat musta ja harmaa. Tutkimus osoitti myös, että punainen indikoitui kolmeen ensimmäiseen väriin vihan tunteissa, kateellisuuden tunteissa, pelon tunteissa sekä mustasukkaisuuden tunteissa. (Binzak Fugate & Franco, 2019.)

Tutkimukset osoittavat punaisen väriin nostavan verenpainetta, nopeuttavan pulssia sekä lisäävän aggressiivisuutta. Suurin osa länsimaisista värianalytikoista ovat sitä mieltä, että punainen edustaa rohkeutta, vahvuutta, päättäväisyyttä ja intohimoa ja sen tummemmat sävyt rohkeutta ja uhrautumista. (Hintsanen 2007, viitattu 17.3.2019.)

Oma tutkimukseni tuki Binzak Fugaten ja Francon tuloksia, sillä useimmin vihaan liitetyt värit olivat punainen ja musta.

Siinä missä mielikuva surullisista kohtauksista tuo mieleen vesisateen, tuo viha mieleen liekit, myrskyt ja muut äärimmäiset sääilmiöt. Hyvin usein tuli onkin edustettuna näissä kohtauksissa. Jos ei suoraan juoneen suoraan liittyvänä, niin vähintäänkin värillisenä tehokeinona. Esimerkiksi kuvassa 25 Hades on rauhallisena sinisävyinen ja hänen hiuksensa ovat siniset. Kuitenkin ”tulistuessaan” myös hiukset vaihtavat väriä indikoiden suoraan hänen tunnetilansa. Matalasaturaatioinen harmaa tausta korostaa oranssia liekkiä. Kuitenkaan hiusten lämpö ei tässä kohtauksessa heijastu muihin hahmoihin. Vaikka Hades loistaa kirkkaan oranssina, on Megara yhä kelmeä ja jopa harmahtava, sulautuen taustan värimaailmaan. Tämä tukee teoriaani siitä, että kyseessä on nimenomaan tietyn hahmon värillinen tehokeino. Tämä toistuu myös kyseisessä animaatiossa useaan eri otteeseen.

KUVA 25. Hades muuttuu vihaisena sinisestä punaiseksi ja syttyy tuleen. (Walt Disney Pictures 1997, Hercules.)

Aikaisemmin mainitsin vihan saavan normaalisti alkunsa turhautumisesta, loukkaantumisesta tai päämäärän saavuttamattomuudesta. Usein Disneyn klassikkoelokuvissa kyse on nimenomaan turhautumisesta tai päämäärän saavuttamattomuudesta. Kuitenkin esimerkiksi *Aladdinin* Henki on uhkaava ja vihainen, koska hänen uusi isäntänsä on niin sanotusti pahojen puolella ja haluaa prinsessa Jasminen itselleen, eli hän välillisesti edustaa isäntäänsä ja hänen agendojaan. Kuten kuvassa 26 näkyy, kohtaus ei suoraan myöskään vastaa perinteisesti ja tutkimukseni mukaan määräytyntä ”vihaista väriä” eli punaista. Sen sijaan uhkaava tunne on luotu käyttämällä äärimmäisiä sääolosuhteita (tai uhkaa niistä) sekä kovia varjoja. Normaalisti Henki on vaaleampi sininen ja ”pehmeämpi”, kun taas pahana ja vihaisena hän on kuvattu alhaalta päin käyttäen terävämpiä kulmia. Vertauksena viereisessä kuvassa Henki omana itsenään.

KUVAT 26. Henki muuttuu Jafarin alaisuudessa pahaksi. (Walt Disney Pictures 1992, Aladdin.)

Kuvassa 27 Frollo on kaapannut Esmeraldan ja uhkaa polttaa tämän roviolla noituudesta. Ennen rovion sytyttämistä hän kuitenkin tarjoaa itseään pelastukseksi roviolta. Tämän seurauksena Esmeralda sylkää Frollon kasvoille, joka tämän seurauksena sytyttää rovion tuleen. Kohtauksen tunnelma on kireä ja kovakontrastinen. Ymmärrettävästi Frollon kädessä oleva soihtu, joka on tarkoitettu rovion sytyttämiseen, tuo kohtaukseen yleensä vihaan yhdistetyn tulielementin, mutta sen lisäksi se luo koko kohtaukseen punertavan sävyn sekä kovat varjot, jolloin tutkimukseni

mukaiset” vihaiset värit” eli punainen ja musta täyttyvät tässä kohtauksessa. Sytytettyään roviion pian koko Notre Damen ympäristö on tulella.

KUVA 27 Frollo tarjoaa Esmeraldaa itseään vaihtoehdoksi roviolla polttamiselle (Walt Disney Pictures 1998, Notre Damen Kellonsoittaja)

Kuvassa 28 Frollo iskee Quasimodoa päin miekalla yrittäen surmata tämän. Koko elokuvan taivas-helvettiasetelma tiivistyy tässä kuvassa. Notre Damen kellonsoittajan teemalause on sekä prologissa, että epilogissa mainittu ”kumpi on hirviö kumpi on mies”, viitaten Quasimodon ja Frollon keskinäisiin eroihin. Elokuvan prologissa Notre Damen pappi antaa Frollolle ennustuksen, jonka mukaan Notre Dame tulee aina seuraamaan häntä. Seuraavassa kohtauksessa Frollon alla oleva patsas murtuu ja hän tippuu pää edellä tuliseen pätsiin patsaan tuijottaessa häntä silmiin. Kohtaus tiivistää tähän asti hillittynä käyttäytyvän Frollon hulluuden käyttäen lähes pelkästään alhaalla olevan tulen aiheuttamaa punaista väriä ja sen aiheuttamaa savua kontrastina Frollon mustiin vaatteisiin. Alhaalta tuleva varjo myös varjostaa hänen kasvonsa jopa paholaismaiseksi.

KUVA 28 Frollo iskee miekalla Quasimodoa. (Walt Disney Pictures 1998, Notre Damen Kellonsoittaja)

Roviolle sidotun Esmeraldan viha Frolloa kohtaan kuvassa 27 on yksi puhtaimmasta vihasta, mitä Disneyn klassikkoelokuvista voi löytää. On epäselvää, ovatko esimerkiksi Lumikki ja seitsemän kääpiötä, Tuhkimo tai Prinsessa Ruusunen tehty sellaisella aikakaudella, että suoranaista vihaa sisältäviä kohtauksia en löytänyt vai eivätkö kyseisten elokuvien juonet vaatineet kyseessä olevaa tunnetta näytettäväksi.

Kuvassa 29 kuvernööri Radcliffe pitää puhetta intiaanien pahuudesta omille miehilleen, sillä John Smithiä odottaa mestaus aamun koitossa. Illan sininen taivas korostaa vastaväriään oranssia, joka heijastuu Radcliffen miesten kasvoihin. Kuva ei täysin vastaa tutkimustulostani sinisen osalta, jonka suurin aiheuttama tunne oli rauhallisuus. Tosin vastavärien vaikutus toisiinsa olisi kokonainen erillinen tutkimus.

KUVA 29. Kuvernööri Radcliffe lietsoo sotaa intiaaneja vastaan pelastaakseen John Smithin (Walt Disney Pictures 1995, Pocahontas.)

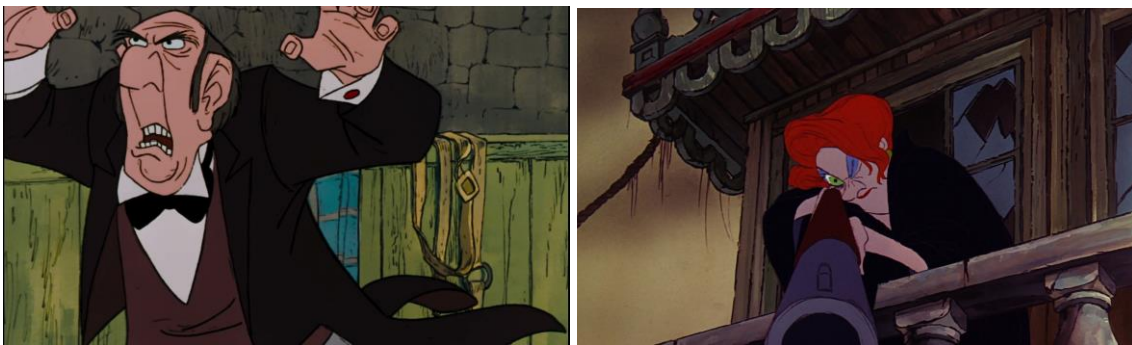
Usein kun Disneyn klassikkoelokuvissa elokuvan antagonisti suunnittelee ilkeyksiään, on värimaailma erilainen kuin suunnitelman toteutuessa. Useimmiten elokuvan vihamielisin kohtaus on punasävyinen, kun aikaisempi – ja parhaimmillaan yhtä vihamielinen – kohtaus on toteutettu käyttämällä jopa hieman epätavallisia värejä kyseessä olevaan tunteeseen nähden. Tästä esimerkkinä kuvat 30 ja 31 *Leijonakuninkaasta*. Kuvassa 30 Scar juonii Mufasan murhaamista hyeenoiden avustuksella ja kuvassa 31 Simba haastaa Scarin leijonalauman johtajuudesta.

KUVA 30. Scar juonii Mufasan kuolemaa. KUVA 31. Simba haastaa Scarin. (Walt Disney Pictures 1994, Leijonakuningas.)

Merkittävin ero vihaisissa kohtauksissa Disneyn klassikkoelokuvissa tulee eri vuosikymmeniltä tuotetuista elokuvista. Ennen kuvaa 32 vihaiset kohtaukset ovat elokuvista 1990-luvulta. *Aristokatit*

sekä *Pelastuspartio Bernand ja Bianca* ovat molemmat 1970-luvulta. Tällöin myös tarinat eivät olleet yhtä vakavasävyisiä kuin Disney-renesanssina tunnettu 1990-luku. Kuvassa 32 Edgar hyökkää kissojen kimppuun, jotka yrittävät pelastaa Herttuatar-kissan pentuineen tämän kynsistä. Kuvassa 33 Madame Medusa puolustautuu aseella Bernandia ja Biancaa vastaan, jotka yrittävät pelastaa Penny-tytön.

KUVA 32 Edgar hyökkää kissojen kimppuun. (Walt Disney Pictures 1970, *Aristokatit*.) KUVA 33 Madame Medusa tähtää Bernandiin ja Biancaan. (Walt Disney Pictures 1977, *Pelastuspartio Bernand & Bianca*.)

Erona näissä on myös väritekniikka. Kaikki 1990-luvulla tuotetut Disneyn klassikot ovat toteutettu digitaalisesti, kun taas *Aristokatit* ja *Pelastuspartio Bernand ja Bianca* ovat toteutettu Technicoloria käyttäen. Kuitenkaan esimerkiksi punaisen värin käyttö ei ole poissuljettua, sillä esimerkiksi Madame Medusan hiukset ovat punaiset. Tästä voimme päätellä, että joko punaisen värin käyttö vihaisten kohtausten elävöittäjänä ollut trendi 1990-luvulla tai 1970-luvulla tuotetut elokuvat eivät vaatineet yhtä rankkaa kontrastia väreillä, vaan nojasivat enemmän tarinaan ja äänityöhön. Kummassakaan 1970-luvun elokuvassa eivät toistu punaisen sävyt ja mustakin vain vaatteissa eikä esimerkiksi rankkoina varjoina kuten edellä. Tästä päätellen voi olla mahdollista, että 1990-luvulla syntyneet yhdistävät punaisen vihaan myös Disneyn vaikutuksesta.

6.3 Pelko

Pelko on osa ihmisiä ja eläimiä pienestä pitäen. Se liittyy vaaran havaitsemiseen ja sen perimmäinen tarkoitus on eloonjäämisvietti. Pelko saa ihmisen suojautumaan vaaroilta sekä pakenemaan vaarallisia tilanteita. Parhaimmillaan pelko pitää ihmisen valppaana ja antaa energiaa. Järjetöntä pelkoa kutsutaan fobiaksi. Pelon tunne voi aiheuttaa pakenemista, piiloutumista tai jähmettymistä pelon hetkinä.

Yleensä kouluikäisten pelot liittyvät mielikuvituksellisiin pelkoihin, kuten kummituksiin tai hirviöihin. (Korhonen 2008, 46.) Suurin osa ihmisistä pelkää tuntemattomia asioita. Myös yhtäkkiset äänet ja kosketukset sekä yllättävät liikkeet säikäyttävät kaiken ikäisiä ihmisiä (Sandström 2010, 219). Ihmisen luonnollinen reaktio on kiinnittää huomiota muiden ihmisten katseisiin ja silmiin. Näin tuijotus aiheuttaa monelle pelon tunteita pienestä pitäen. Myös esimerkiksi korkeat paikat voivat aiheuttaa pelon tai ahdistuksen tunteita. (Marks 2007, 41.)

Binzak Fugaten & Francon tutkimuksen mukaan pelon tunnetta kuvaa parhaiten musta, toiseksi parhaiten punainen ja kolmantena harmaa. (Binzak Fugate & Franco 2019.) Mielenkiintoista on, että oman tutkimukseni mukaan pelkon tunteeseen yhdistettiin värit valkoinen, violetti sekä musta ja esimerkiksi punainen aiheutti hyvin vähän pelon tunteita.

Usein Disneyn klassikkoelokuvissa pelko liittyy yliluonnollisiin asioihin, tai pelkääjä kuvittelee normaalien asioiden olevan yliluonnollisia. Esimerkiksi kuvassa 34 Frollo on juuri tullut tappaneeksi Quasimodon äidin riistämällä vauvan hänen käsivarsiltaan, jonka seurauksena äiti kaatui portaille lyöden päänsä. Notre Damen arkkidiakoni painostaa Frollon pitämään huolta vauvasta ja kertoo Notre Damen tarkkailevan tätä. Frollo katselee ylös Notre Dameen, jolloin jokainen patsas seuraa häntä katseellaan. Kohtauksessa on yö ja sataa lunta, joka tekee värimaailmasta sinisävyisen ja synkän. Tutkimukseni mukaan vain kaksi ihmistä yhdisti sinisen värin pelkoon. Voidaan kuitenkin ajatella kuvan olevan yhtä paljon musta kuin sininenkin, jolloin tutkimustulos pelon tunteeseen ja väreihin pätee.

KUVA 34 Frollo pelkää Notre Damen patsaiden tuijotusta. (Walt Disney Pictures 1998, Notre Damen Kellonsoittaja)

Kuvassa 35 Lumikki pakenee metsästäjän kehotuksesta ilkeää äitipuoltaan metsään. Metsä vaikuttaa synkältä ja Lumikki jopa kuvittelee puiden tarraavan mekkoonsa sormillaan. Metsä on harmaa, paikoin jopa musta. Kuten suurin osa, myös Lumikki pelkää tuntematonta ja kuvittelee metsän elävän. Hahmon vaatetus pysyy lähes koko elokuvan samana, niin myös tässä kohtauksessa. Tällöin Lumikki erottuu ympäristöstään vaivatta.

KUVA 35. Lumikki juoksee karkuun ilkeää äitipuolta pimeään metsään. (Walt Disney Pictures 1937, Lumikki ja seitsemän kääpiötä.)

Pelottavissa kohtauksissa, joihin liittyy ylluonnolliset asiat, käytetään paljon violettiä väriä. Ittenin (1998, 89) mukaan violetti tuo mieleen pimeyden, katastrofit, ahdistuksen sekä taikauskon. Esimerkiksi kuvassa 36, jossa Tohtori Facilier käyttää voodooa lumotakseen prinssi Naveenin, hänen ihonsa on muuttunut valaistuksen takia violetiksi. Ympäriällä pyörivät henget ovat vastaväriä mintun värisiä. Hahmon ilmeet sekä pääkallomaski (joka häviää seuraavassa kohtauksessa) luovat pelottavaa tunnelmaa. Myös kohtauksen musiikki on hyvin rytmikäs ja pelottava. Oman tutkimukseni mukaan musta, violetti ja valkoinen yhdistettiin pelon tunteeseen, jolloin kyseinen kohtaus on malliesimerkki pelottavasta kohtauksesta väripalettiltaan.

KUVA 36. Tohtori Facilier käyttää voodooaikojaan prinssi Naveeniin. (Walt Disney Pictures 2010, *Prinsessa ja Sammakko*)

Kuvassa 37 Hercules putoaa keskelle Hydran päitä ja tulee syödyksi. Sininen väri yhdistettynä vastaväriinsä oranssiin ja lisäksi kolmekymmentä silmäparia loi kuumottavan ja ahdistavan kohtauksen. Hercules oli ensimmäisiä Disney-elokuvia, joka hyödynsi 3D-tekniikkaa monistamalla Hydran pään 30 kertaa. Kohtauksen animointi vei puolitoista vuotta. 3D-tekniikka toi uuden pelottavan kulman animaatioihin.

KUVA 37. Hercules tippuu Hydran kitaan. (Walt Disney Pictures 1997, Hercules)

Varsinkin ylikuonnollisia asioita sisältävät pelottavat kohtaukset sisältävät usein violetin vastapainona keltaista tai vihreää. Esimerkiksi kuvassa 38 merinoita Ursula on jättimäiseksi muuttuessaan veden pinnan yläpuolella violetti, samalla kun koko taivas enteilee myrskyä. Ursulan kädessä oleva kolmikärki sekä Tritonin kruunu loistavat keltaisena.

KUVA 38. Merinoita Ursula saa käsiinsä kuningas Tritonin kolmikeihään, jolla hallitaan merta. (Walt Disney Pictures 1989, Pieni Merenneito.)

Kuvassa 39 prinssi Philip taistelee violetiksi lohikäärmeeksi muuttunutta Pahatarta vastaan nappaamalla totuuden miekan lohikäärmeen vatsaan. Keltainen pääväri tumman sijaan indikoi toiveikkautta, sillä edellisessä kohtauksessa hyvät haltiattaret ilmestyivät ja loitsivat Philipin miekan. Keltainen tausta violetti lohikäärmettä vasten on kuitenkin hyvin yleinen paletti yliluonnollisissa kohtauksissa. Sen lisäksi, että Prinsessa Ruusussa on poikkeuksellinen kangaskoko, se on myös toteutettu käyttämällä Techniramaa Technicolorin sijaan. Tämä ei kuitenkaan näy värien käytössä, sillä ne ovat yhtä laajasti käytetty kuin uudemmissakin animaatioissa.

KUVA 39. Prinssi Philip taistelee lohikäärmeeksi muuttunutta Pahatarta vastaan. (Walt Disney Pictures 1950, Prinsessa Ruusunen.)

Pelon väripaletti sisältää paljon vastavärejä sekä usein violettiä ja keltaista. Pelottava tunnelma luodaan värien lisäksi nopeilla kohtausten vaihdolla, mielenkiintoisilla kuvakulmilla (esimerkiksi kuvan 38 alakulma tai kuvan 37 yläkulma) sekä musiikilla.

7 POHDINTA

Tutkielman tavoite oli selvittää, vastaavatko yleiset väri-tunneassosiaatiot Disneyn klassikkoelokuvien väriä tiettyä tunnetta kuvaavissa kohtauksissa, sekä kehittää omaa tietämystäni väreistä ja niiden käytöstä.

Vastaavatko yleiset väri-tunneassosiaatiot elokuvien negatiivisia tunteita sisältäviä kohtauksia? Kuten aikaisemmin mainitsin, yleinen mielipide on, että jokaisella värillä on oma merkityksensä. Kirkkaat, kromaattisemmat ja lämpimät värit tuovat mieleen positiiviset ajatukset, kun taas tummat ja viileät sävyt tuovat mieleen negatiiviset. Tämä ei kuitenkaan täysin pidä paikkaansa. Esimerkkinä voidaan pitää punaista väriä, joka on kirkas, lämmin ja kromaattinen, mutta joka silti tutkimukseni mukaan yhdistetään voimakkaasti vihan tunteisiin. Jokaisessa surullisessa kohtauksessa ei sada vettä, eikä jokaisessa vihaisessa kohtauksessa myrskyä. Jokainen antagonisti ei ole musta- tai kylmäsävyinen, eikä jokainen protagonistti ole vaalea ja lämmin. Mistä siis johtuvat tietyt mielikuvat? Henkilökohtaisesti ajattelen mielikuvien syntyvän jo varhaislapsuudessa. Usein lapsuudessa positiiviset hahmot, kuten esimerkiksi enkelit, esitetään vaaleana ja puhtoisena, kun taas kaiken maailman peikot ja muut oliot ovat lähes poikkeuksetta tummia. Usein lasten saduissa positiiviset ja hyvät asiat tapahtuvat päivällä, kun taas yöllä tapahtuu pelottavia asioita.

Tutkimukseni mukaan suurin osa yhdisti sinisen suruun, mikä pitää osittain paikkaansa. Kuitenkaan sininen väri ei välttämättä suoraan indikoi surua, sillä yhtä suuri osa yhdisti sen myös rauhallisuuteen. Surullisissa kohtauksissa värejä enemmän tehokeinona käytetään musiikin lisäksi säätä tai muuta ympäristössä olevaa elementtiä, kuten kovia varjoja tai yhtä valonlähdeä. Olen maininnut useaan kertaan, että itse yhdistän suoraan suruun sinisen sekä vesisateen. Käyttämässäni elokuvissa tämä ei kuitenkaan pätenyt yhteenkään.

Sen sijaan punainen, joka yhdistettiin vihaan, toistuu lähes poikkeuksetta. Jos ei suoraan värinä, niin vähintään tulena. Tutkimuksestani poiketen vihaa sisältävissä kohtauksissa käytetään kuitenkin paljon vastavärejä sekä tummaa sinistä. Sininen kuitenkin usein toimii punaisen tai muun kirkkaan värin korostajana.

Mielestäni mielenkiintoisin tutkittava oli pelottavat kohtaukset, sillä ne sisältävät usein kirkkaita värejä, yhdessä tai erikseen. Pelon väripaletti oli tutkimuksenikin mukaan mielenkiintoisin, sillä

suurin osa tutkimuksessani yhdisti pelkoon valkoisen, violetin ja mustan. Musta ja violetti toistuvatkin useimmissa tutkimassani animaatioissa, sen sijaan valkoinen on yleisesti animaatioissa niin sanotusti harvinainen väri. Usein pelottavat kohtaukset sisältävät keltaista, joka oman tutkimukseni mukaan yhdistetään lähes poikkeuksetta positiivisiin tunteisiin.

Elokuvien väritekniikalla ei tutkimukseni mukaan ole merkittävää roolia värien käytössä tai niiden rajautumisessa. Koska esimerkiksi Technicolor toisti päävärejä, jotka usein ovat esimerkiksi surullisten kohtausten keskiössä, en koe, että värien rajautumisella oli ainakaan negatiivisina koettujen tunteiden kohtauksissa merkitystä. Toki esimerkiksi 1930–1950-luvuilla tuotetuissa prinsessasaduissa ei juurikaan ole vihaisia kohtauksia. Löysin muutamia, jotka voidaan laskea esimerkiksi inhottaviksi, mutta nämä eivät mielestäni olleet suoraan käyttökelpoisia verrattuna muiden elokuvien vihaisiin kohtauksiin.

Mielenkiintoinen löytö tutkimuksessani oli myös, että 1970-luvulla tuotetuissa animaatioissa ei vihaisissa kohtauksissa käytetä kirkkaita värejä tehokeinona. Voidaan vain olettaa, että 1970-luvulla tarinankerronta nojasi muihin seikkoihin värejä enemmän.

Koen, että tutkielman avulla avarsin omaa tietämystäni väreistä, sillä useimmat omat mielikuvani tietystä tunteesta ja väristä eivät pitäneet paikkaansa tai tulkintani oli vähintään puutteellinen. Tulevaisuudessa voin työssäni käyttää värejä laajemmin ja monipuolisemmin.

Tutkielman kannalta olisi ollut hyödyllistä ja mielenkiintoista pitää Tunne väri -tutkimusta auki kauemmin. En kuitenkaan usko, että suuremallakaan otannalla tutkimukseni pääosat olisivat muuttuneet merkittävästi, mutta uskon, että olisin saanut kerättyä laajemman skaalan eri tunteita, mikä olisi lisännyt tutkimuksen monipuolisuutta. Jokainen yksilö kokee ja näkee eri tavalla, mutta yhdistää silti ainakin saman nimen alla olevat värit usein tiettyyn tunteeseen.

Tutkiessani kohtauksia animaatioissa kiinnostuin myös elokuvien äänimaisemasta. Ilman musiikkia useinkaan pelottava kohtaus ei tunnu yhtä pelottavalta, eikä surullinen kohtaus yhtä riipaisevalta. Tästä suurin esimerkki on Mufasan kuolema elokuvassa *Leijonakuningas*. Pelkästään Disney-animaatioiden elokuvamusiikin vaikutuksesta tunteisiin saisi varmasti ainakin yhtä kattavan tutkielman, mutta se jääköön toiseen kertaan.

LÄHTEET

Althaus, B., Dael, N., Dan-Glauser, E. & Mohr, C. 2018. What color do you feel? Color choices are driven by mood. Wiley Online Library. Viitattu 17.3.2019.

<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1002/col.22327>. (Vaatii käyttöoikeuden.)

Bargh, J. 2009. Goal and Intent: Goal-Directed Thought and Behavior Are Often Unintentional. *Psychological Inquiry* 1 (3). Taylor & Francis Online. Viitattu 1.4.2019.

https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1207/s15327965pli0103_14. (Vaatii käyttöoikeuden.)

Billger, M., Gao, X-P., Guan, S-S., Hansuebsai, A., Kajiwara K., Lis, M., Sato, T., Scatzo, M, Valldeperas, J., Xin, J. 2007. Analysis of cross-cultural color emotion. Wiley Online Library. Viitattu 1.4.2019. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/col.20321>. (Vaatii käyttöoikeuden.)

Binzak Fugate J. & Franco, C. 2019. What Color Is Your Anger? Assessing Color-Emotion Pairings in English Speakers. *Frontiers in Psychology*. Viitattu 17.3.2019

<https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2019.00206/full>.

Billger, M., Gao, X-P., Guan, S-S., Hansuebsai, A., Kajiwara K., Lis, M., Sato, T., Scatzo, M, Valldeperas, J. & Xin, J. 2007. Analysis of cross-cultural color emotion. Wiley Online Library. Viitattu 1.4.2019. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/col.20321>. (Vaatii käyttöoikeuden.)

Bourn, J. 2011. Meaning of color... Bourn Creative. Viitattu 1.4.2019.

<https://www.bourncreative.com/tag/color-meaning/>.

Boyatzis, C., Varghese, R. 2010. Children's Emotional Associations with Colors. *The Journal of Genetic Psychology* 155 (1), 77–85. Viitattu 1.4.2019.

<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00221325.1994.9914760>.

Burrows Grad, L. 2016. Why The Color Blue Is Associated With Sadness. Huffington Post. Viitattu 17.3.2019. https://www.huffingtonpost.com/laurie-burrows-grad/color-blue-sadness_b_13233778.html?guccounter=1&guce_referrer_us=aHR0cHM6Ly93d3cuZ29vZ2xlLmNvbS8&guce_referrer_cs=dhEyNwnQOfEkKyJeTH90AQ.

Cohen, D. 2010. Technicolor reinventing itself. Viitattu 15.3.2019. <https://web.archive.org/web/20061113111845/http://www.technicolor.com/Cultures/En-Us/About/Press/PressRelease2001/DefinitiveAgreementReached.htm>.

Clark S. 2013. NHD Project Walt Disney Studios: A cultural transformation Viitattu 10.3.2019. <https://waltdisneyculturalimpact.weebly.com/disney-technicolor.html#ly.com/disney-technicolor.html>.

Digital Scratch. 2019. Color influences emotions in a way that few other things can. Digital Scratch. Viitattu 1.4.2019. <https://digitalskratch.com/color-psychology/>.

Disney Wikia. 2015. The Walt Disney Company. Viitattu 10.3.2019. https://disney.fandom.com/wiki/The_Walt_Disney_Company.

Flueckiger, B. 2012. Timeline of Historical Film Colors Viitattu 15.3.2019. <https://zauberklang.ch/filmcolors/timeline-entry/1214/>.

George Eastman Museum, 2019. Technicolor 100. Viitattu 15.3.2019. <https://www.eastman.org/technicolor/technology/technirama-camera>.

Hatva, A. 1993. Kuvittaminen. Helsinki: Rakennustieto.

Hayward, A, St Leger, H. 2019. Disney+ streaming service: price, release date, shows, movies and more. Techradar. Viitattu 29.4.2019. <https://www.techradar.com/news/disney-streaming-service-disneys-all-inclusive-streaming-package-explained>

Hintsanen, P. 2007. Coloria: Väriterapia Ja Värien Parantava Voima. Viitattu 17.3.2019. <https://www.coloria.net/>.

Itten, J. 1998. Värät taiteessa. Helsinki: Taide
Suomentanut Antero Kare.

Korhonen, P. 2008. Lasten TV-ohjelmiin liittyvät pelot, painajaisunet ja pelonhallinta.
Tampere: Acta Universitatis Tamperensis 1332.

Lehtinen J. 2013. Animaation historia. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab.

Marks, I. 2007. Pelko- osa elämää. 2. painos. Espoo: Prometheus kustannus Oy.

McKittrick, C. 2019. How Movies Went From Black and White to Color
The Long History Behind "Color Movies". Thought Co. Viitattu 15.3.2019
<https://www.thoughtco.com/how-movies-went-from-black-white-to-color-4153390>.

Mixing Light. 2016. "What is a LUT (and how do you use a LUT for color correction)?" Mixing Light.
Viitattu 12.4.2019. <https://mixinglight.com/color-tutorial/understanding-luts/>.

Nodelman, P. 1988. Words about Pictures : The narrative art of children's picture books. Athens
(Ga.): University of Georgia Press

Opetushallitus. 2013. Tunteesta tunteeseen, ihmismielen tarinat kuvin ja sanoin. Viitattu 15.3.2019.
https://www.edu.fi/tunteesta_tunteeseen/tunteet_mita_ne_ovat#3.

Sandström, M. 2010. Psykye ja aivotoiminta: Neurofysiologinen näkökulma. Helsinki: WSOYpro
Oy

Selin, H. 2014. Mitä suru on? Viitattu 17.3.2019.
<http://www.potilaanlaakarilehti.fi/artikkelit/mita-suru-on/>

Smith, D & Clark, S. 1999 Disney: The First 100 years. Burbank: Disney Editions.

Suomen mielenterveysseura. 2019. Viha. Viitattu 17.3.2019.
<https://www.mielenterveysseura.fi/fi/mielenterveys/itsetuntemus/tunteet/viha>

Technicolor. 2016. "Why consumers and manufactures benefit from becoming Technicolor Color Certified" Technicolor. Viitattu 12.4.2019. <http://www.technicolor.com/en/solutions-services/technology/technology-licensing/technicolor-color-certified/color-certification-process/color-spaces>

Thomas, B. 1991. The Art of Animation: from Mickey Mouse to Beauty and The Beast. Burbank: Walt Disney Productions.

Tieman, R. 2003. The Disney Treasures. Burbank: Disney Enterprises Inc.

The American WideScreen Museum. 2003.

Viitattu 15.3.2019.

<http://www.widescreenmuseum.com/>

TUTKIMUSAINEISTO

Walt Disney Pictures. 1937. Lumikki ja seitsemän kääpiötä.

Walt Disney Pictures. 1942. Bambi.

Walt Disney Pictures. 1950. Tuhkimo.

Walt Disney Pictures. 1959. Prinsessa Ruusunen.

Walt Disney Pictures. 1970. Aristokatit.

Walt Disney Pictures. 1977. Pelastuspartio Bernard & Bianca.

Walt Disney Pictures. 1981. Topi ja Tessu.

Walt Disney Pictures. 1989. Pieni Merenneito.

Walt Disney Pictures. 1992. Aladdin

Walt Disney Pictures. 1994. Leijonakuningas.

Walt Disney Pictures. 1995. Pocahontas.

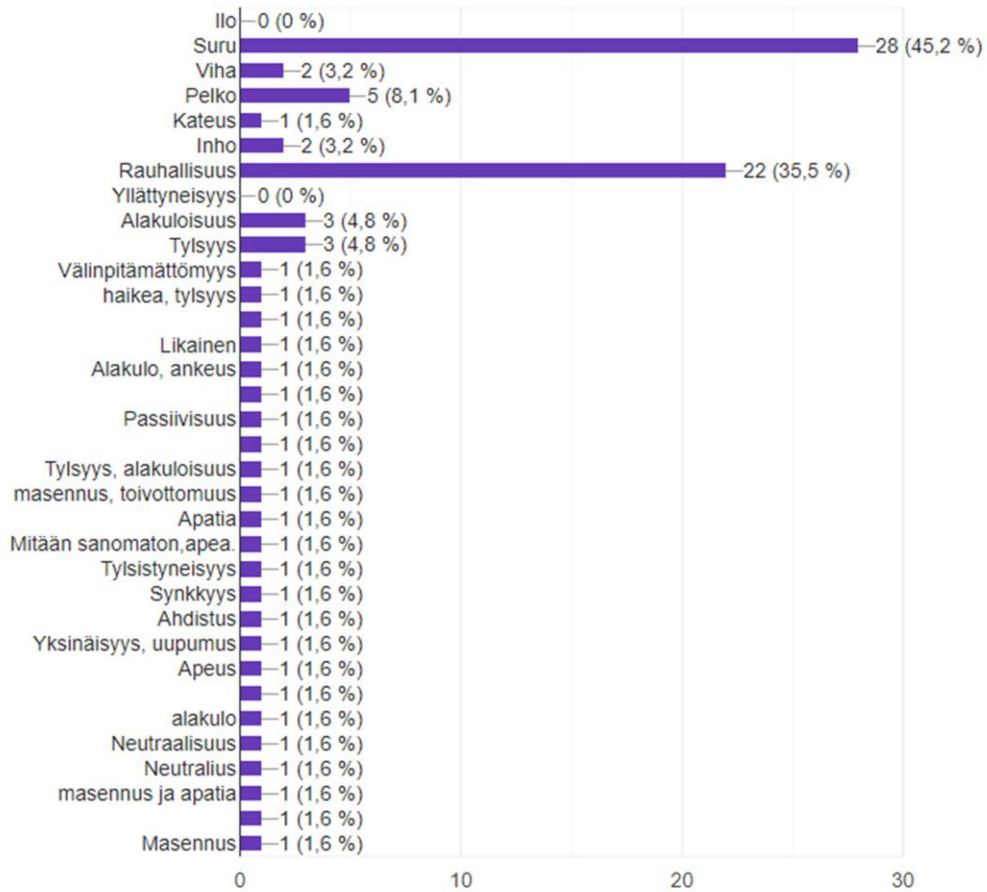
Walt Disney Pictures. 1997. Hercules.

Walt Disney Pictures. 1998. Notre Damen kellonsoittaja.

Walt Disney Pictures. 2010. Prinsessa ja sammakko.

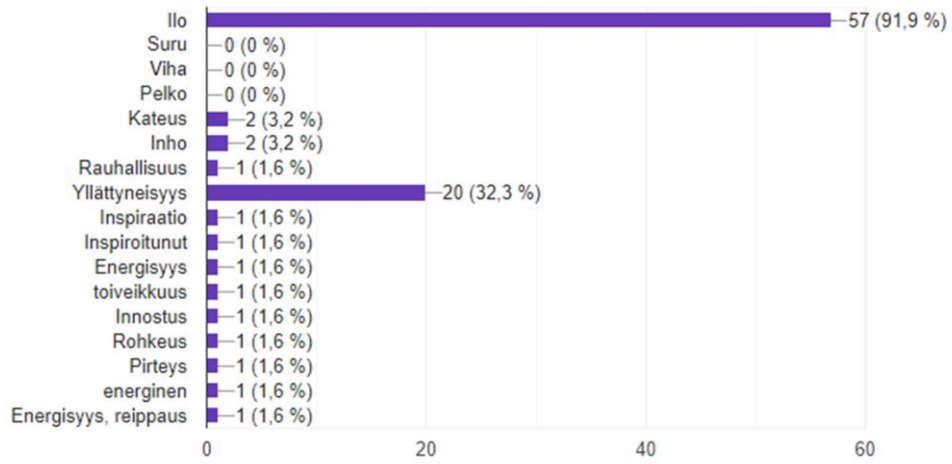
Mitä tunnetta harmaa väri mielestäsi kuvastaa? Voit valita usean vaihtoehdon.

62 vastausta

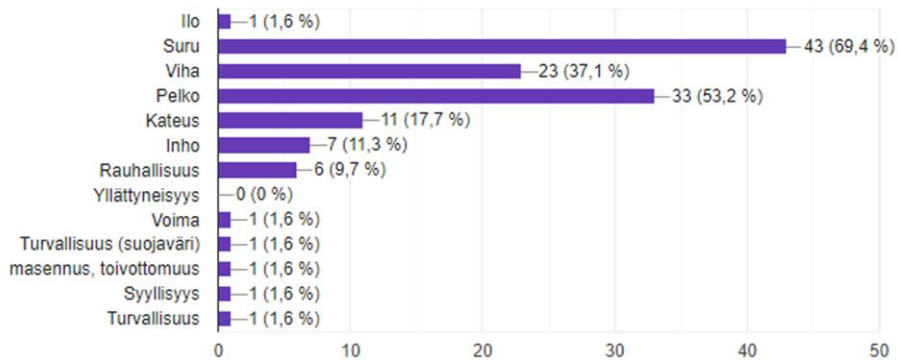
Mitä tunnetta keltainen väri mielestäsi kuvastaa? Voit valita usean vaihtoehdon.

62 vastausta

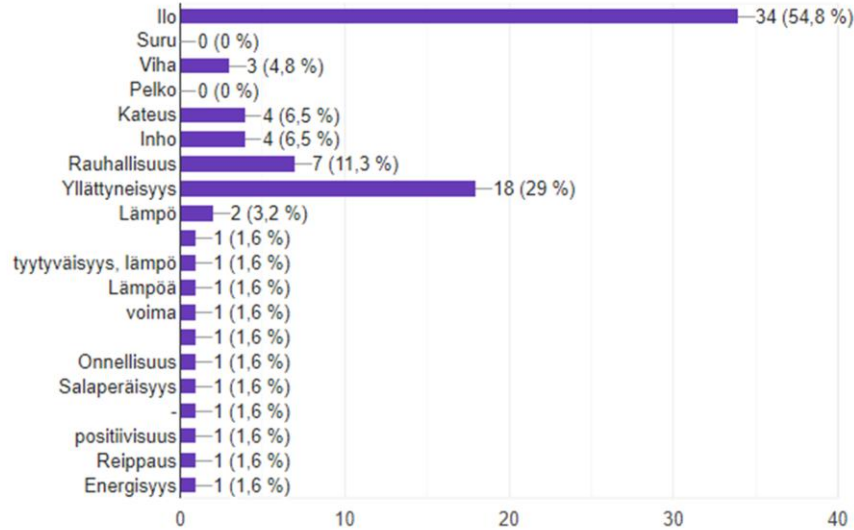
Mitä tunnetta musta väri mielestäsi kuvastaa? Voit valita usean vaihtoehdon.

62 vastausta

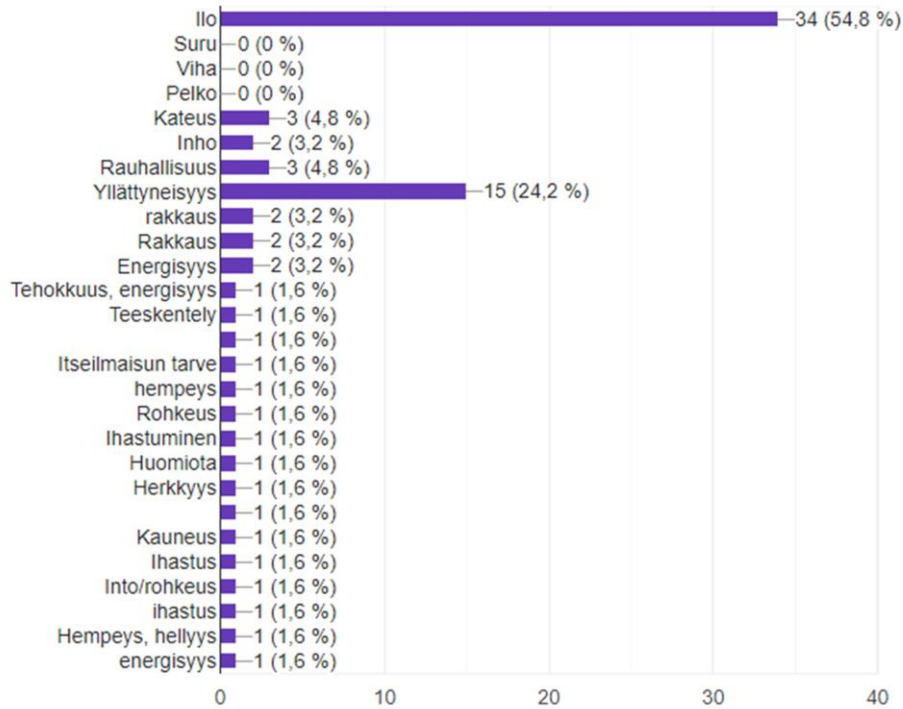
Mitä tunnetta oranssi väri mielestäsi kuvastaa? Voit valita usean vaihtoehdon.

62 vastausta

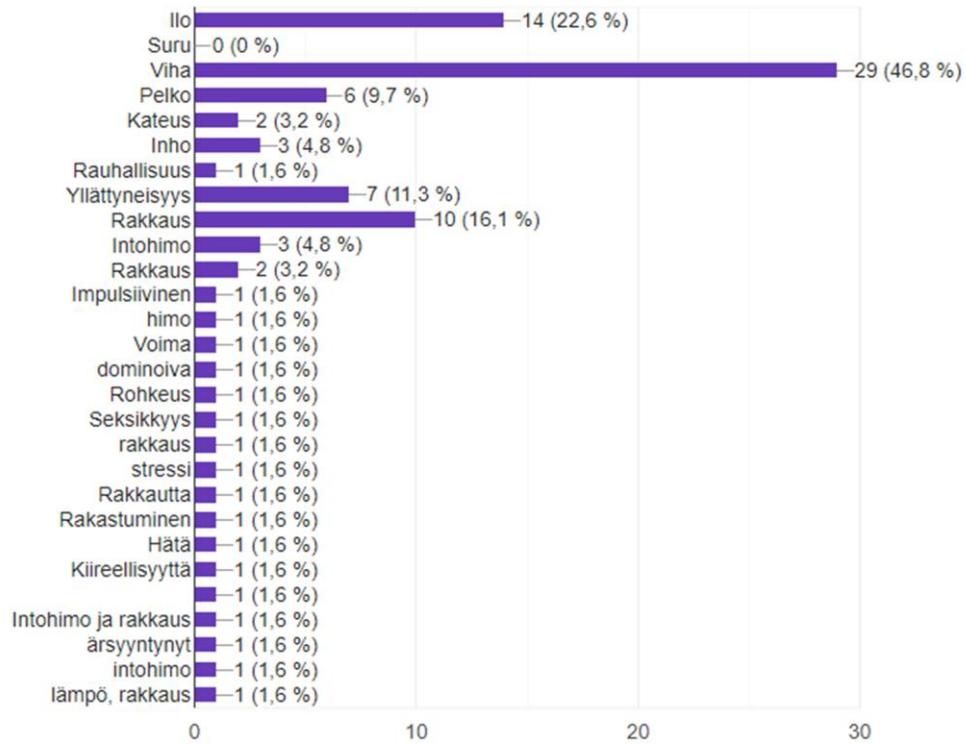
Mitä tunnetta pinkki väri mielestäsi kuvastaa? Voit valita usean vaihtoehdon.

62 vastausta

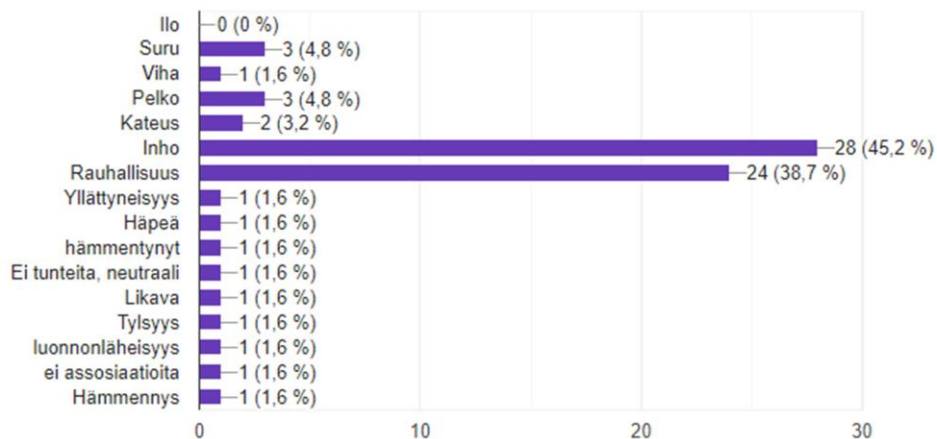
Mitä tunnetta punainen väri mielestäsi kuvastaa? Voit valita usean vaihtoehdon.

62 vastausta

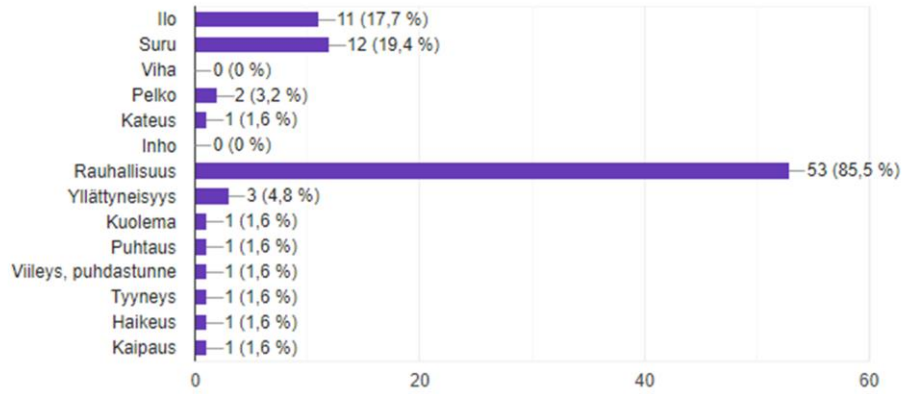
Mitä tunnetta ruskea väri mielestäsi kuvastaa? Voit valita usean vaihtoehdon.

62 vastausta

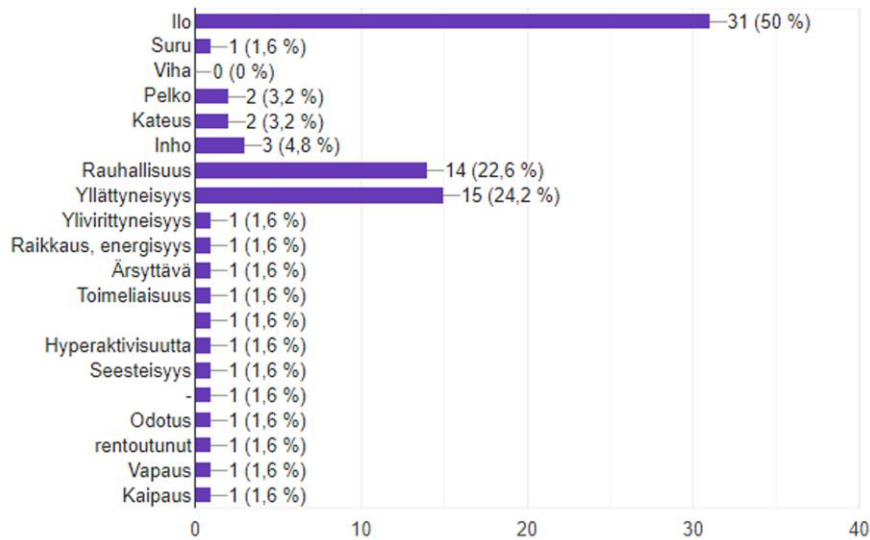
Mitä tunnetta sininen väri mielestäsi kuvastaa? Voit valita usean vaihtoehdon.

62 vastausta

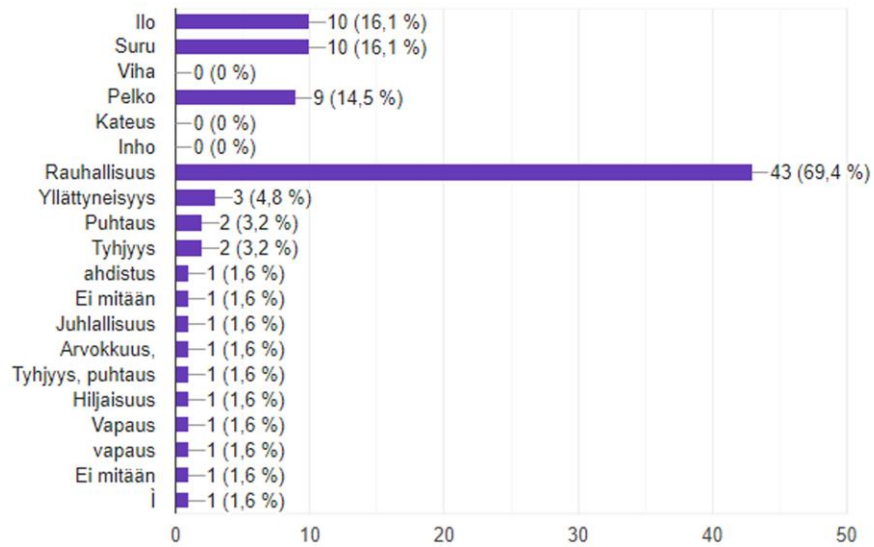
Mitä tunnetta turkoosi väri mielestäsi kuvastaa? Voit valita usean vaihtoehdon.

62 vastausta

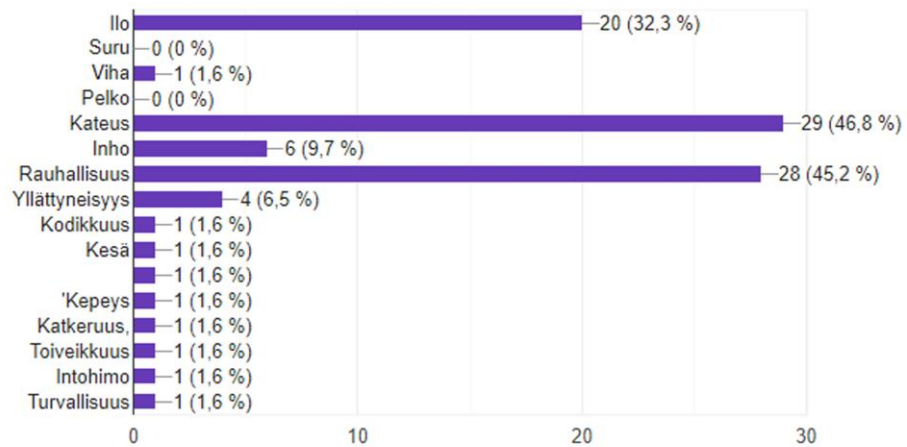
Mitä tunnetta valkoinen väri mielestäsi kuvastaa? Voit valita usean vaihtoehdon.

62 vastausta

Mitä tunnetta vihreä väri mielestäsi kuvastaa? Voit valita usean vaihtoehdon.

62 vastausta

Mitä tunnetta violetti väri mielestäsi kuvastaa? Voit valita usean vaihtoehdon.

62 vastausta

